

CORRECTIONS

41A

Page 21 Line 24: metumi fam no sika
It should be: metumi fem no sika:
Fem means to lend or to borrow

Page 30 Line 1: Wo papa ton nkyene.
It should be: Wo papa ton nkyensee.
(The father was selling pans and bowls. Not salt.)

Page 30 Line 19: Wo baako na znni w'akyei
It should be: Wo ba baako na znni w'akyei
ie your one child.

41B

Page 3 Line 16: ne nyaa ne nan.
It should be: no nyaa ne nan

Page 11 Line 15: Tema yle
It should be: Tema yi.

Page 22 Page 9: Mode no ato ano
It should be: Mode no ato no

Page 25 Line 8: Me maame ns0 so yempaae mu.
It should be: Me maame ns0 se yempaae mu

Page 29 Line 7: Biribiara nsi
It should be: Biribiara rensi

41A

(1)

Yewoo me 1956. (Nge) Yewoo me wo
Kumase ha. Na me papa nso de, spanin
Acheampong i me maame nso de Abena
Adoma. Na mewee sukuu, e, 1972.
Na bere a na meko sukuu no nso, na
me papa ye dusadinie, a zye "store"
a ztoh nkyensee. (Ahaa) Enti na kyere
se meko sukuu no nyinaa, na me ne
no a, enna ewo "store" ho. Yema kwan
biara a, meboa no wo "store" no ye mu.
Afei "weekend" biara nso no, eno nso so
mewo ho. Enti emaa mani gyee edwa-
die no ho, sen se metoa a desua no
so; anase mewaa adwuma biara. Enti
mewee sukuu no, me ne no ko so yee
adwuma ara a, kyeree, yie. Enti
akyire no, zho gyase adwuma no;
afei na me ne me maame na eye. (Nho)
Enti me ne me maame ye ko akyire
a, na yeye bo mu. Enti, beye 1993 yi
ara a, enna me papa nso de "store"
no fa maa me. Enna mewee se, me nso
mete me ho, na maye me dee. (Nho)
Hoo enti seesei me ankasa na maye
me dee. Enti mewo sika kakra a
mede ye. Meko Nkran. (Nho) Meko
"factories" no mu; kofa "pan", "wash
"basin", (ho) nho, enne "silvers" a
yedidi mu. Na mede aba, na mede
abegu ho. Enti bia meba a, Bourkina
fos no betu pan no, eko, enne Ivory
Coast fos no. (Nho) Wwrom betu na
wwrom nso de ko Ivory Coast. Enti,

enna, efa se dee yedidi mu no nso no,
 Ghanafo no, eto no wo ha. (Nho) Nho,
 na Bourkinafo dee wo na eso. Ennee
 dedo, biara woomo tumi tu ko. "Time"
 biara na kyere se woomom asan aba.
 Na se eduru mmere bi na yeto nnooma
 no mu dee a, na woomo nsesa no enti
 no, woomom ntumi mmefa. Enti eno saa
 no, woomo tumi gyaa kakra. (Nge) Na
 ewo ho a, na ebia, nsesa no san ye ye
 a, na woomom asan ahye asee, (nge)
 aba abetu. (Nho) Nho. Kyere se se
 wotumi nya sika, "capital" no de ye
 wadusuma no a, eboa wo, sen se
 obi beko akofa na ode bebore wo
 no. Eno dee bia, wonnya mfaso biara.
 Ebia "hundred hundred" nom. Enti
 se wo ara wotumi nya kwan ko fac-
 tories no dee a, ennee bia anka wob-
 nya wei "hundred" a, wobanya beye
 "two" ana "three". Na kyere se eno boa
 wo, ma adusuma no, eto so. (Nho) Na
 nansa yi dee, yeabebe "factory" no
 nso bi wo Kumase ha. (Aha) Ewo ha.
 Abuakwa. (Nho) Enti meye se Nkran
 ko "up and down" up and down" no
 enti no, meye bi wo ha. Na eha sei
 dee no nso no, na kyere se yeto. (Nho)
 Na nipa pe. Enti meto ko so a, "too
 much". Na kyere se saa "time" no nso
 no na sefa no a "run down". (Hoo)
 Enti na Bourkinafo no nso mma. (Saa?)
 Aha. sefa no "run down" na eye saa)

a, wobesera a, na (ne bus ye den.) ne bus
 no aye den ama wɔwɔmo. (Nge, Nho) Enti
 se sefa no ko soro dee a, enne wɔwɔmo
 temi to. (Nho) Enti eno ko fam kakra.
 Enti na kyere se meye, silvers no ara
 aa. (Nho) Eno nso mede ba market a
 eko paa. Nkrɔfo pe paa. Se efa "set"
 no, enne ne single, single, single, no wɔpe
 paa. Enti megyaee eno kakra. Ena
 meye wei no ara a. Enti seesei
 ara ne no, sefa no ako soro. Enti
 wɔwɔmo san to "pan" no paa. (Nho) Nho,
 enti seesei no, sha no nso, so, ako fam
 kakra. Enti seesei "pan" no nso na
 wɔwɔmom, eto paa. Enne wɔwɔmom ba na
 dodos biara a wɔwɔ no, se wɔwɔ dee
 wɔwɔmo pe nko ara dee a, enne wɔwɔ-
 mo, yeto paa. (Nho) Enti yefa ebi
 nso wɔ Tema. (Nho) "Pan" no, yeye bi,
 "factory" no bi wɔ Tema. Eno zbaa bi
 dea. Yefre no Firmpomaa. (Nho) Na "facto-
 ry" no bi wɔ Nkran. "Factories" no dɔso
 na me "Factory" a meko no, ye Firmpom-
 aa, Tema. Ena Lion. Enne abɔɔfo
 bi nso so. Syniamfo biz (nho) eeh,
 wɔwɔmom nso so, Lion. Wɔwɔmo nso wɔ
 Accra. Wɔwɔmo nnooma no, e, wɔwɔmo "pan"
 no, (nho) Erun wɔ market paa nti no,
 (nho) yeto. Enti Tema de no dee, me
 ara menko. Ne nua wɔ ha. Enti woode
 sika no ma no a, na wa "ring" no. (Aha)
 Dee woode no. ("Factory" no wura no nua
 wɔ ha) Aane, ne nua wɔ ha. Enti se

wode kama no se ebia mepe "pan" two hun-
 dred pieces, ana mepe "five hundred
 pieces", mepe "bowl" wei, sei na woaawere,
 na wa-ring no; dabara. "Almost everyday
 one no kasa. (Nho) Na woaawere se ebia,
 Amma Konadu, ise ope sei, mepe sei,
 mepe sei, na watua sika no ana me. (Nho)
 Enti wowa ho ara a, na ide nnooma no agu
 kar mu. Na kyere se aba. Sesei a mekaa
 yi koraa, nnera, mekmanee no, "three hund-
 red pieces". (Nho) Ehee. A mehwe kwan
 se "this week" yi ara, ebeba. (Nho) Enti
 sesei, lion no no so no, maye se, mepe
 sika a emu ye duru kakra, na masan
 ahye lion no nso ase, (nho) maka Accra
 akfa lion no. (Nho) Efise eno nso sesei
 yea starte eto paa. Enti sesei, "at the
 moment" no, Firmpomaa "pan" no, enne
 lion "wash basin" no, enna e-xun" wo
 "market" paa. (Nho) Ahaa. Enti sesei
 adasuma no nso so, selee ete no, ebia
 sika. (Nho) Efise daa no, yeto mu. (Hoo)
 "Every year" biara yeye "budget" a, (aha)
 ye "raise", ebia yetumi to "pan" baako
 mu, ebia "thousand". (Aha) Ebi nso
 koraa a, na eye "more than" thousand.
 (Nge) Enti yeto mu saa dee a, na a-
 "cease". Ne to no a "cease" koraa. (Hoo)
 (Nho) Aane, "until" se wanno nso so beko
 akohwe dee end wannon kuro mu no,
 awie, ahunu se sesei dee end "stock"
 no aqa. Na wannon betumi abeto wei
 no ako, ansa na, wannon asan aba.)

Enti eba saa a, na wɔɔmo tumi ts. Enti
 seesei no, VAT. a yese naano ebaee yi,
 (Hoo)(Nho) abekaka nnooma no bi ho ama,
 ennooma no "price" no, (hoo) "already" no ye-
 dii buronya wweis a yee "budget" no,
 nnooma no yetoo mu "by far". (Hoo) Enti
 "budget" yi, e, beye "two month's time" na
 san de VAT yi baee. (Hoo) VAT yi
 nso so, "factories" no "though" ebi de ato so.
 ebi nso mfa ntoo so. Kumasi dee yi^{sei}
 meka yi sei, ide ato so. (Hoo) Enti
 ama nnooma no bo no aye "high". (Nho)
 Ama na ts no enk. (Hoo) Na Accra dee
 yi a meka yi dee, wɔɔmo mfa ntoo so. Eno
 dee mennim se wɔɔnom de beto so ana,
 na mpirenpiyen dee wɔɔnom nya mfa ntoo
 so. Enti wɔɔnom de ma yen ebo no ara;
 sedee wɔɔmo too mu kɔluxue no. Enti "at
 least" yen nso so, wobetumi atan. (Nho)
 Na Eno no, wɔɔnom de ma yen beye se,
 Accra dee yi ide ma yen "eight thousand
 two hundred". Ehee. (Eno mu sen?) Baako
 biao. (Kyensee baako?) "Pan" baako biao.
 (Ee, ei!) ("Pan" kesee) "Pan" asem na meka
 yi o. ("Wash basin") "Wash basin". Eno na
 yefa no NKran no. (Ahaa) Eno na yefa
 no NKran a meka yi. Na Kumase ha dee
 "set set" no "single single". (Ahaa) "Though
 Accra" no bi wo ho dee, na me dee, "pan" no
 ankasa na mefa no ho. Enti wɔɔmo de
 baako ma yen "eight thousand two hundred".
 Eno na edi kesee so. (Hoo) Ennye kesee
 paa. (Nho) Na edi kesee so, yede ma

wo "eight thousand two" ENO WADMO, NSAM.
 Enti ka^{be} ka beka ho a, na abesi "eight
 thousand three hundred". (Nkoo) Ehee. Enti
 yen nso, wadnom ba na yebet^a a, ebia
 yetumi de gye "eight thousand nine hundred".
 (Ahaa) Ehee. Na woanya beye, e, six hun-
 dred. (Nkoo) Na wadnom a wadmo nso so,
 eto no "one one" no, yede ama wadmo "nine
 thousand". (Nge) Na eno nso so, woanya
 seven hundred. Na kyere se nkatra nka-
 kra. Akese no nso so; kese paa no dee
 wadnom se "twelve thousand". Na afei na
 maye maduene se nepe se nekofa bi,
 na me nso mabeton, Wodume? (Na Kane
 no, emmere no a wo papa ye "store" no, na
 yetan kyence tere saa; yekofa wo Nkoo
 ana?) O.K. Kane paa no a wadnom star-
 tes no dee, na yeki sukuu time no, na
 nooma no fixi aburokyire. Na nkyence
 no wo nnaka mu. (Ahaa) Wadmo de gu
 nnaka paa, "wooden box"; (ahaa) na efiri
 aburokyire na eba. (Ahaa) Enti ennee
 abrafo de fixi wadnom. Egugu ho saa,
 na abu, fofofo. Ennee na ne boz nye
 den koraa. Na akyire yi na "factory"
 no, wadnom, Chinesefo no bebue ebi
 wo Takoradi. (Saa?) Ehee, enti wadnom
 bebue no Takoradi no, na wadmo de ma
 "companies" no te se, P.Z., U.A.C., enna
 U.T.C., e, Oliviant nom. (Nkoo) Enti
 na storefo no wadnom kwere no eho.
 "Time" biao wokwere, (ahaa) na wode
 abegu mu. Na wode sika no fa "bank".)

Na kyere se "by one month" no, na woatua
 awie na woama wɔmo cheque, (ahaa)
 na kyere se wɔmo akɔyi. Enti saa na na
 wɔmo ye no. Na akɔye yi, "factory" no
 eyee saa no, enna "companies" no etokɔ
 fam. Enti na "individuals" no, (nhoo)
 yeanya "individuals" bi a, wɔmo ye "agents"
 (nhoo) wɔ "factory" ho. Enti wɔmo kɔfa
 ba a, na wɔmo nso so, aba abe-"distri-
 bute"; ama stores no a aka no. Enti na
 wɔmo nso so, ako akɔtu. Te se, yen nso
 yeakɔtu, na yen nso yeabehyehye, na
 ye "retail". (Nhoo) Na ye "retail" ewɔ
 ho. Enti ma wɔ "quantity price" no a, na
 wɔ nso wode abeɔye "retail price". (Nhoo)
 Ahaa. (Enti wo papa stan Takoradi
 dee nkɔaa ana?) Aane, seesei aburo-
 kyire dee no nna. (Nhoo) seesei mpiren-
 piren no, Takoradi dee nkɔaa. Akɔye
 yi na, Chinese fo no, "another" aji nso
 bebuee bi wo Acre. (Ahaa) Enti seesei
 ebi nso aba NKran (Ahaa) Enti Ghana
 ha nyinaa yeno nkyensee "factories" two;
 (Saa?) Wei dee moka nkyensee paa no a
 yedidi mu no a ewae no no bi. (Hoo)
 (Aha) (Hausafo dee no.) Ahaa enne
 Asantefo dee no. (Hoo) Eno dee eno na
 me papanom de startee; na wɔnom tan.
 (Aane) seesei, mpirenpiren, woatuu se
 me maame tan, (ahaa) nkyensee no. Na
 me na maye no se, mome se, metan
 nkyensee bɔm. Efise ewae. (Aane)
 (Ahaa) Ebia wobete "caston" no ano no,

wotan a ne nyinaa se yetu. Enna moreover,
 ebidiu "individuals" nkyen no, se ne
 nyinaa wannon de aye sikape. Enti
 zhe wo nyinaa wo h, no, (hoo) onim se
 ades no yede gye thousand, enna zho
 de ne sika akpa aba. Na ebia wofiri.
 Enti zole bema wo beye "nine hundred".
 (Nho) Ehee. "Nine hundred" no, na kyere
 se wotan a, ebia "hundred", ebia "fifty".
 (Hoo) Enti wobewie no nso asee ntu. Dee
 ebeye biara, baako ana mmieku bi bewae
 a, (Ebeye wo ka) yents, Enti me dee
 meyee madwene se, mebye adwuma no
 ase a, menton nkyensee. (Ahaa) Meton
 "silvers" nkoaa. Efise eno dee, eyere yere
 yere a ebi nka. (Nho) Ne nyinaa, asee
 tu. (Nge) Enti nkakra nkakra koraa na
 se wobanya a, wotunu se ne nyinaa asee
 atu. (Ne mmere a na wo papa tan "silver"
 no, na mmarima bebree tan silver ana?)
 Nkyensee. Me papa na ztan nkyensee.
 (Ztan nkyensee. Ztan "silver.") Aane, zno
 dee na ztan nkyensee. (Ahaa) Nkyensee
 paa na na ztan. Hoo. (Ahaa. Na se sei
 dee zye mmaa adwuma ana mmarima
 adwuma?) Se sei zye mmaa ne mmarima
 adwuma nyinaa. (Ne nyinaa) Aane. (Na
 Kane nso saa) Kane nso saa. Se ebi wo
 ho a, zye a, zhe ne yere. (Ahaa) None
 ne nyinaa na ewo "store" ho. (Ahaa) Enna
 moye. Na mpisenpiren dee mmaa no ara
 bi, agyegye "store" a, wannon ara nso tan
 wanno dee. (Nho) "Even at all" mmaa

no bi koraa tumi ko "factory" ho (Ahaa)
 Eko kofa bi ba be-"distribute". (Aane)
 de ma "stores" (Nho) Enti emmaa ne
 mmarima nyinaa, adwuma. (Nho) (Na
 efiri mmere a wofitii asse tan nnooma
 besi ne, edeen nsesae na aba wi netan
 no mu?) Ne tan no mu? Nsesa de bebre
 aba. (Nho) Na kyere se Kane no a na yeba
 no de, na eye fo koraa. (Nho) Na eye fo
 paa. West African countries yi, wɔɔnom
 nyinaa tumi befa bi Ghana ha, (ahaa)
 ede ko. Nigeria, Togo, ne, kyere se West
 African countries. (Ahaa) Mali nyinaa
 wɔɔnom tumi befa ko. (Na wɔ befa no
 wɔ Kumasi ha?) Yefa no Kumasi ha.
 (Nho) Eko akwire paa. Memfa no se "the
 whole Ghana" yefa no ha, na West African
 countries na yefa no ha. (Nho) Nho. Na
 seesei no, aban wei baa so no, 2-tax
 nnipa kese. (Saa? Seesei) Eee. (Nho)
 Kane de na nnooma no eye fo. (Hoo) "Even
 at all", ano baee no, beye nineteen eighties
 (1980) (Aane, emmere a baee "last" a
 wankɔ biɔm no.) Ehee, baee na nkyen-
 see ye fo paa. (Ahaa) Kyensee baako bi
 koraa a, me koraa monkuu senea meku
 aka no; sen? "Thirty, thirty-five, forty,
 twenty," (anka "fourty" no kese paa, forty
 cedio.) Ten. Nketwaa paa, abɔmu yowaa
 yi, "ten, twenty, fifteen." Na mmom yɛahunu
 se, adee kye adee sa no, (nho) na biri-
 bɔaa eko sooo nti. Na mmom wei ama
 nnooma no e-"run too much." (Saa? Enti!)

enkye na nnooma no ako soon, ebeye "eighty -
 two" ana "eighty - three." Se? (Wose "eighty -
 one" na eye fo. Enti ebeye "eighty - three"
 ana "four," na woom.) O.K. Ino baees no,
 (nho) kyensee koraa na yetan bi "twenty,
 thirty," sedee meka no. (Nho) Enna ose ne
 bos ye den. (Aane) Enna zmaa yebaa no
 donkomi "ten cedis, ten cedis," "ten cedis, ten
 cedis." (Hoo) Enti yetan nnooma no a eww
 market no nyinaa wieie no, (ahaa) afei
 nnooma a e-starte se eba no, na ne
 bos ye den. (Nho, ho, ho) Na ne bos ye
 den paa "by far." (Nge) Nkakra nkakra
 nkakra bosome, ee, O.K. afe baako,
 stumi to adee mu beye "four times."
 (Hoo. Saa?) Hoo. (Ei) Enti seesei eye den
 paa. Eye den. Afe baako no, stumi to;
 Kane no a, meka se me "father" nom, woomo
 starte adusuma no, (aha) na yentuu no
 saa. (Ahaa) "Tax" nso so no, na ennye te se
 enne. (Nho) (Ahaa) Enne wotan adee a, yegye
 wo bibibiaaaa. (Edeem na yegye wo?)
 Wobetua "store" no ka. Seesei aban "store."
 (Nho) N-hoo. Kane no na yen dee yenim se
 aban "store" eno nko ara na wotua ka.
 (Nho) "Even at all" e, "income tax" no
 koraa no, na ennye "so strict." Na yentua
 (Nho) Enti wotan adee no a, kakra bi a
 wobemba biara no, eso wo. Enne "store"
 no, me "father" nom ho koraa, beye "five
 cedis," (hoo) ana "ten cedis." Kyere se
 eye a, na sika no, mentuu ka, papa. Na
 enne woomo tumi "increase store" no,

"by double" (Aane) Seesei koraa sei yetua sixteen thousand. ("A month") Esh "month," "store" no, mmienne no a yeakye mu no. Yetua "sixteen thousand" Kane na yentwa "ticket". Enne yebetwa "ticket". (Aka ho) Eka ho. Yebe na "table" sei, mmienne koraa na esi wo "store" no anim a, yebetwa mmienne; "hundred, hundred" (Hoo) (Yee) Kane na wannom gye fifty. (Nho) yedii buonya wieie a yetoo nnooma mu, aka "hundred". Enti "table" biara a esi woanim no, yebetwa. Enti yen koraa na wannom eyese me se, yeahunu obi a shae dan a, san nso so shae anim ho? (Nhe, he) Enti yentua. Enti eyee twe ma mentwe me wannom a yentua no, yebetoo wannom "store" mu, beye "two weeks". (Eish) Na kyese se ese se, tua ara na yetua. (Nho) Enti bosome biara yetua. "Table" baako me me "table" ye baako. motua "hundred". Enso so wannom ba a na wannom "force" se wabegye tuo. Yese yempene, na yenne wannom. Ansa na yese biabi de "store licence". (Hoo. "Store licence") Eno nso na yenim se obi a sso nnooma a sde kyima no, (aane) sso na yetua "licence" ma no. (Aane) Wowo dan mu dee a, wotua dan no ka. (Aane) Enti wotua "licence". (Nho) Seesei wannom asan de eno aba se wobetua "licence". "In the first place" wotua apata no ka. Wobetua "licence". Wobetua "ticket" ansa na usagye "income tax". (Hoo. Na "income tax" na .)

yegye wo sen?) "home tax" no, e-depend'
 sedee, woadusuma no etee. (Nho) Se
 woahune? Enti se wo koraa no, se
 woanhwe mu yie a, "tax" a anhwere a
 yebeka se yebegye wo no, (hoo) wo
 koraa^{no} wontumi nye adusuma. Wontumi
 nye adusuma no. Enti "last year, last
 last year", mentus. O.K. last year
 yetuaa beye sixty. (Saa?) (Sixty
 thousand) Esh. (Wotuaa no afe, afe,
 afe ana?) "A year" (One year, fifty
 thousand) Esh. Eno koraa me "father"
 ka ne wɔɔnom kasaree. (Nho) Se mo
 wanyini enti nye adusuma no. (Hoo)
 Ne ade ade, ne ade ade, enti me yere
 ne me mma na wɔɔnom ye adusuma nkakra
 nkakra. Enti saa a, wɔɔnom betumi
 agye wo sika bi koraa a, wo ara won-
 tumi entua. (Hoo) Na kyere se wofere a,
 "expenses" no a eno adusuma no mu no
 edɔɔso. (Aare ampa) (Hoo) Enna nne
 adusuma no nso so no, eda biara yeto
 mu. (Nho) "One thing" no no. Ennee anka,
 nnooma no dee, yeto pa. (Nho) Enti
 afe nye "budget" no a yeto mu. Nsetwe
 se efa se yedidi mu no dee, ebia
 yetumi to ^{hundred} mu, "two hundred", (Nho)
 "set" nso so yetumi to mu "five thousand"
 (Nho) (Hoo) Hoo. Ansa na "wash-basin"
 a meka yi, yetumi to mu, "thousand".
 Ennee se e-"increase by far" saa a
 na nripa no ate ada. (Hoo) Na wɔɔmo
 ntumi mmeto. Enti wɔɔmo hwe a na

Kyere se, (nge) saa ara a, na kyere se
 wɔwɔm ato no nkakra nkakra saa.
 Enti se yeto mu saa dee a, eye a
 yento ades. (Nho) Nnipa no te tena
 a meka yi etia na wɔwɔm wɔ dada.
 (Nho) (Ensaee) Ensaee. Ontumi mmeɛ
 abɔdeɛ, nkɔfra. (Nho) Enti gye se
 etye "for some time", na wɔwɔm te
 ase a, na wɔwɔm ato no saa ara. Aban
 no "tax companies" no dodo. (Aane) Na
 se wo, me sei a mefa no "company" yi,
 mefa no "factory" yi, (nho) aban no gye
 "seventeen and a half per cent", na
 odo ato nnoɔma no so. (Nho) (Wɔ 'factory'
 ho) (Aane) Ansa no woakɔfa. Enti woakɔfa
 a ede so. Ansa na wo nso woasan abe-
 tua saa ka weinom nyinaa. (Hoo) Enti
 yeba a na yeaten a se ase. Nkakra
 nkakra nkakra na kyere se, wɔwɔm
 tu no enti; kyere se yen ho no yetu
 no "quantity" (Hoo) Enti se hundred
 koraa a, na odo nso ato dodo a, wose-
 se a, wobɛnya kakra. Enti na yeafa
 no saa. Enti nnoɔma no dee, yeto mu
 ntemtem ntemtem ntemtem ntemtem.
 (Hoo) Kyere se afe biara, aban wei
 bere so na ete saa. (Saa?) EEE. "For
 the past" eyi a meka se; ewom eho
 mmere dee na ewiaɛe ye dee. Yenim
 se emmere dane dee. Nanso so, wei
 no mentumi nhui. Inwene nnipa no
 ho. (Hoo) (Nge) Yenɛa yetɛn adɛe
 yi na wɔwɔ se, sedee yesi to adɛe mu.

no, wontumi nhu. Na eye a na metete
 se yede "dollar rate" no, enna esesa.
 (Nho) Yese yede "dollar rate" na esesa.
 Enti yeto "dollar" mu a, (na ennye "made
 in Ghana, made in Ghana goods"?)
 "Made in Ghana Goods" nso eye me se,
 (Eye a wɔɔnom de, wɔɔnom kɛɛ nnooma no
 fi aburokyire na na eba) O.K. se obia
 "materials" no bi, yebekra. Materials no
 wɔɔnom bekra. Enti eye me se "dollar"
 no na ama dabiara nnooma no, yeto
 mu ntem tem saa. Afe baako no, yeye
 ato mu beye se, beye "four times" (Hoo)
 Na edɔɔso, "At least" se yeto mu baako
 koraa a, anka eye. Na nriipa no
 tumi to ara a, "one year" ara a, na
 "the following year" no nso so, yennyaa no
 saa. (Nho) Enti ntemu no ba a, na yen
 nso yede ato so. Na kyers se eba
 saa a, na enna yen adwuma no ko
 fam de. Nanso so nkakra nkakra.
 (Tse) Hoo. (Enti sika sesa na eha wo
 paa. sika sesa) Ne sasa (Woye exch-)
 ange rate na eha wo?) (Tse sika
 sesa ha no. Se mo de monsesa sika)
 Yensesa sika. (Wɔɔmo de wɔɔmo nsesa
 sika) Se wɔɔmo de sɛfa no ba a
 yennyee. (Aha) Wɔɔnom ara kɛɛsesa
 no Ghana sika, (aare) cedis na
 wɔɔnom de abets. (Nho) Hoo. Yensesa.
 Woye saa a anhwɛ a wobɛɛ ka. Sika
 no yennim mu. (Aha) Woanhwɛ yie a
 na obi akɔfa "Counterfeit" Wɔɔmo

sika nso "counterfeit" wo mu paa. (Aane)
 (Ampa) Woankwe yee a obi de beba
 abets. Wontunu. Enti usoba a yempe
 kasa. Na woakwesa. (Ghana sika) Na
 wode abets. Emmore bi obi maa yen bi saa.
 (Nho) Obi ^{ba} saa a na anka yetumi bisa ehu
 dee esi. ~~Epam~~ ~~se~~ metaa sera etu kwan
 nti; obi de bi ba a na mope se; kane no
 na ok Abidjan paa. (Nho) Enti obi de
 ebi ba a na mama no aseese, na anka
 magye. Nso obi yee saa na "fake" fra
 mu. (Hoo) Aane enti efiri ho no, mempe
 se megye biom. (Ahaa) hmm. (Enti obi wo
 ho se efiri Abidjan na onim wo dada
 ana? Se wose nripa bi firi Abidjan ba
 bets nnooma.) Hoo. (Na obi wo ho se
 eto firi wo papa ho ana? Obi wo ho
 se onim no dadaada ana?) (Wote ase?)
 Enhe. (Akyere se, na wo papa tan nkyensee
 no, na Abidjanfo na etaa bets paa.
 Seesei nnoo "old customer" bi a wo;
 efiri Abidjan bets? Wo Abidjan a da
 so to mo nnooma no?) O.K. Eno dee akye;
 Me papa time nso atwa mu. (Ahae)
 Aane seesei me papa "time" no atwa mu.
 Ino seesei wa "transfer" adwuma no
 ama yemawie na. (Hoo) Enti "old
 old old" saa no, yenthu bi saa. (Nho)
 Bye se mpirenpiyen wonnom a eba no a
 wonnom nso befa enne "goods" a ewo ho
 seesei. (Ahaa) Ahaa kane paa no, na
 border border paa, Ghana borders no,
 (Nho) Ivory Coast Borders no, wonnom na)

na anka yebefa ko paa. Me papa "time" no.
 (Aha) Na kyere se Frenchos no aba
 border ho, (Ahaa) abefa ko. Na "most of
 them" no ba "border" ho, ebefa ko enti,
 wɔɔnom a na wɔɔnom wo "border border
 border" no, Ghanafo no ara na na ebefa
 ko ho. (Ahaa) Na seesei dee, sham se
 'pan' no a wɔɔbefa no, wɔɔmo a ba. Na
 Bourkinafo no ba more. Wɔɔmo a ba befa
 "more", (nhoo) ede ko. Hmm. Enti seesei dee
 yewɔ "customers" na wɔɔnom ba da biara
 betɔ. (Hoo. Na woyee deen se wobetu
 "customers" bebree se wɔɔnom ba wo nkyen,
 se wɔɔnom nko obi nkyen?) se wo "customer
 ko obi nkyen? (kyere se, eyee deen na
 wonyaa "customers" pii, se wɔɔnom ba a
 wɔɔnom ba wo ho, na wɔɔnom nsa nko
 baabi?) Enko baabi. O.K. Egyina sedee
 wobesi nemipa no aye. (Nhoo) Ebia
 nipa no, wɔɔwo wo "store". Obi ba a,
 sedee wobesi a "welcome" no, na wobeten
 woanim ama no, akorakorɔ no, (aha)
 woahunu? Na adee no se yetɔn no bi a,
 se, "thousand" koraa a, wobekye no beye,
 "twenty" ana "fifty." (Nhoo) Woahunu?
 Ibiara de gye thousand, na wo dee wope
 se wonyaa "customer" no, na woakye no
 beye "twenty" ana "fifty". Ito "more" a,
 jese a, eye bebree. (Nhoo) Ehee.
 Enti na wone no aye kama. (Nhoo)
 Woakorakorɔ no "fine". Ahaa. Ikyena
 skɔ a, owin se wo ho a na ssa aba.
 Enti sba na; gye se wonni bi. ....)

zba a, gye se wonni bi, ansa na zbeke
 baabi. Wowo bi dea, anke baabiara. Enti
 me me "customers" no, woomo ba a, ese se,
 zpe se woye biribi kakra ma no. (Ahaa)
 Ahaa. Enti zba na wonni h, koraa a, zpe
 se zbeti adee. (Saa?) Hmm. (Eii) zba
 na wonni h a, onim se, wode agya obi
 a, ontumi nnye ne sedee wowo h a,
 wobeye no no. (Ahaa) Ahaaa. (Enti zbe-
 tween se wobeba) zpe se wo e zbehu
 wo. (Nho) ~~Nde na nso se woye biribi kakra~~
 ama no, sedee zno nso, zbetumi de aka.
 (Nho) Hmm. Enti ye "consider" woomo a,
 "one way or the other." (Na seesei dee
 edeen na eboa wo wo adusuma no mu?)
 se ema adusuma no eko so?) Eko so?
 O.K. "pan" no, ema adusuma no ko so.
 (Aha) "Wash-basin" no. Dee yesi mu adee
 no. "Silver pan" no. (Nho) Na zno ara
 dee, wahu dee meka yi? Wahu dee
 meka yi? (Aane - "Pan" no.) "Wash
 basin" no. Ema adusuma no ko so. Ema
 adusuma no ko so. (Nho) Ema no ko so,
 "in the sense" se, ee, yetu. (Yetu) Ahaa.
 (Woomo to no in Bulk) "In Bulk." (Aane)
 se ebia, ma "order three hundred" ye,
 (ahaa) Nyame ye adom na ebedu
 a, na wo tire ye yie na wo "customer"
 no ba a, zbetumi afa ne nyinaa.
 (Saa? Ene "three hundred" ne nyinaa?)
 Haa, haa, (aka Bouskina?) aka.
 Woomo to paa. (Nge) Naipa no bi na
 h a, woomo to no "large quantities")

paa. (Ahaa. Izo.) Ekoraa kyen me. (Ahaa)
 Wohunu se yekyekyere nnooma be be be
 saa, (Nho) na wozomo nso de ka. Enti no,
 "pan" no boa, (Nho) ema sika no ano boa.
 Wohunu? (Nho) se eye "hundred hund-
 red" ana "two hundred two hundred" koraa
 e, wohu se wats "hundred" a, ana "two
 hundred" a, (aah) wosese a wobanya
 kakaa. (Ampa) Afei yemfiri. (Yemfiri)
 Itsee a, na watua wo ka. Na wo nso
 aka sika na wosan de akofa foforo.
 (Kyere se monfiri koraa?) (Nho) Ane
 kyere se, nketewa no a yedidi mu no,
 nkyensoe "silver" nketewa no a yedidi
 mu no, (Nho) emo na eye a, yefiri bi.
 Kyere se, se makofa no, mekaa se "factory"
 no wo ha no, mede ba a, mekye bi na
 wozom a, wozomo "stores" wo ho no. (Ee,
 kum ha sei a) (Ahaa) Ahaa yenre a
 yewo ho no a. (Enye akwantufos no a
 eko atyire no.) Akwantufos no dee, Kane
 no paa a na me papa wo ho no, (ho)
 (Ahaa) na yeye fisi dusa no. (Saa?)
 Na nnooma no gu fam enti no wo "custo-
 mer" ne obi se meni wo yi, "time" biara
 zba a, na wabegye. (Nho) Na zde ka,
 na wakstn na zde aba, na zde ka.
 Yeye saa maa adusuma no eko fam.
 (Ho) Seesei "up till now", bukke no
 da ho a wofa mu a, eka be be be.
 Nipa koro ka a, zbeba beye mprensaa,
 mpren nan, mpren num, imma biom.
 (Hoo) (Saa?) Na aye ka. Enti mene me.)

maame nso start se yeye no, na yese
 yenny. Enso obi wo ha a, zba a zbeha
 wo a, na wuahuna se, waye manifo
 ampa. (Nho) Enti woma no kakra-
 a, omme. Enti nne yi a, enoma no bo
 yee den a yenny bie yi dee, (hoo)
 yemfa nnye saa. (Nho) Yemfa nnye saa.
 (Gye se zwo "store" wo ha yi ara) Ahaa,
 gye se wannom a, yew eha ara yi dee,
 eh ee ennee "time" biara na meko so,
 na megye. "At least one week" (Nho)
 Na magye. (Ennee woantua koraa
 a, mabefa me nnooma) Ahaa. (Hoo)
 Eno nso dee mehu wo. (Nho) Ahaa. Enti
 enna eno ema yetumi ye ne saa. Edwa
 mu, wannom a ewa dawa mu a, wannom
 wo nkyensee no, nkyensee "line" ha no,
 (hoo) aane mewo nipa kakra bino
 wannom nso ba, ebefa edeko. (Nho) Na
 "at the moment" yi a, V.A.T. no betoo
 so no a, (hoo) nnooma no san ko soro
 no, wofye ma wannom a, yents no ntem
 na yenny sika no abere wo ntem.
 (Hoo) seesei nnooma a mekysee, eko
 "two weeks" enso wannom se yents
 adee. (Aane) Enso Kane no dee, na
 yets paa. Wade baees a ebia "three
 days" nipa koru betumi atua woka.
 Ebedu "one week" no, na zbiara atua
 wo ka awie. Na seesei nnooma no
 ako soro kakra enti, eno no, enti
 mep se, mema eho no nso ko fam.
 Adwuma no ye-"weigh". Enti

yentsh, adee baako. (Nho) Yentsh adee baako. Metsh "wash basin" no woaku, na metsh "silvers" no, "different kinds." (aana) "different kinds." Enti wohunu se wei na eko so a, na ese se woto ko honom. (Nho) more. Wohunu se wei na abere ase a, na ese se eno ngo so, wonnyae koraa dee, ngo na wo dee eno ngo so, "support" wei no. Enti "at the moment" no dee, "wash basin" no, metu no "bulk." (Nho) Efese eno ko fam kyene nketewa no, dee yeji no, "one one one one". Afei yebefiri. Enti afei mama eho no ako fam. Na mahwe dee seesei, aah, ebeye kaksa ngo na wash-basin no waznom san to nnooma no mu a, na ~~waznom~~ ngo so, eba a yentumi nta na yeagyae. Na afei meye wei no ngo so. Hoo. Enti mede wei e-balanee no. (Nho) (Ampa. Se wope no ye a, wowo biribi emmese biara.) Nho. (Na obi betsh.) (Se mehu se enne wo kunu ngo no ho. Wore wo kunu nyinaa na eye ko mu, anare 2no ngo ye ne dee) Seh, 2no nye nadusuma. Ino zko kwan so. (Saa? Edeen kwan na zko?) zko Lagos. Kane na zko Abidjan. (Saa?) Hoo, zko nnooma betsh. Ehee. Enna akwire ye zko Togo. Seesei Abidjan asee. Enna zko Togo. Seesei Togo ngo so, basabasa asi ho. Eho ngo asee. (Edeen na esse wazmo?) Se waznom no. (Ntakwa)

ntakwa no) Ntakwa, ntakwa no a esisi
 ho no. Wɔnnom too "border" no mu. (Hoo)
 Wɔnnom too "border" no mu. Enti na
 wontumi nko ho. (Wontumi nko) Togo.
 (Togo koraa) Hoo. "Fist" no, na wɔnnom
 fa nwira mu, enne ade, na ennye,
 "safe" (ampa) Eeh na ennye "safe".
 Enti ogyaeee. seesei, ee, yefe ne
 sen, Nigeria enna seesei aka. Enti
 zba saa a, na kyere se wabeta-
 tena me nkyen. (Nho) Afei zno nnya
 nksee a, na me nso so mehia sika
 bi a, otumi de no sika no bi boa
 me ma mede eye. (Nho) Ahaa kpen
 se ebia zno nso so, obehia. Te se
 "pan" yi a yeto ne ntem yi, (nho)
 ennee na zboa me. Afe; "last year",
 sei no, meye pan adwuma no nkoa
 no, mehunu se aka so maa me, esen
 "this year". (Ahaa) Enti ye "take
 stock" na mehunu se "last year"
 adwuma no boaa me, esen "this
 year". Efise biara se znya nksee
 a, metumi fam ne sika tu mmirika,
 kofa "pan" no ba. Mebaeee a nso so,
 na wɔnnom ato. (Ansa na zko kwan
 so.) Ahaa. Enti ennye se zbeko no,
 a zbehia ne sika no, na mede
 ama no. Kyere se en-"lock". (Enti
 wonya mfaso kakra wo ho.) Aane
 na manya kakra wo ho. Enti eno
 boaa me. Enti "last year" nso mehunu
 na "pan" no adwuma no antumi anko)

so no, (nhoo) na wei no, "silver" nketowa
 no ko so no, mehunuu se na difference
 wo mu. (nhoo) Enti seesei Nyame aboa ma
 "pan" no wɔwɔm san to paa, (Nge) Enti
 maye adwene se ese se mets ko, ho "more"
 na kyere se maye eno nso so. Kyere se eno
 de wɔnya no 'bulk' enti wodi bi koraa
 a ebi beka. (Nhoo) Ahaa. Wei no nso so
 no, yeti no mmaako mmaako mmaako
 mmaako. Wofiri wɔwɔdan ka, obi wɔ ho a
 a ontua. (Hoo) (He he, he) Yeti, yentse,
 na wodi sika no. Nyame ammaa a na
 adwuma eko fam. (Nhoo) Enti "time"
 biara ye "balance". (Aha) na ye "weigh"
 na ye de a "balance", na ye ahume de
 ebeboa. (Nhoo, ampa. Na wo kuru ko
 kwan so a, na stɔn deen nooma?) Haa,
 O.K. (Se eko; seesei eko Nigeria, na
 stɔn deen? Na wɔntwa mu Togo na eko
 Nigeria ana? se yeato Togo de no mu.
 se yeato "border" no mu a, zɔye deen
 se zɔduru Nigeria?) O.K. (ɔfa "plane"
 ana?) "Sometimes" wɔwɔm tuni fa "plane".
 (Ahaa) Na wɔwɔm de nooma no ama
 ship, (ahaa) na abesi Tema. (Nhoo) Aane.
 Na abesi Tema. Na eyes saa no koraa
 no a meka no, na "plane" no, wofa "plane"
 no a, na eka no beduro "too much". (plane
 fare no) (Ampa) "Plane fare" in and out,
 ne nooma ne "duty". (Aaa) "Duty" no nso
 so. (Hoo) Enti woantwe yie a, wobeba
 no koraa wobeba ka. (Ahaa) Enti eho
 seese ne nyinaa no, stwen kakra.)

(Ahaa) Aane ogyaaee kakra. (Tusen kakra. Na kyare se me nso metumi de ne sika no efa "pan", beboa. (Saa na eye) (Enti se inkreee koraa a, sika no ye adusuma) Aane inkreee a, sika no tuni ye adusuma. (Na zmma mmeboa wo wo 'store' no mu, te se wo maame na zboa wo papa?) Ooh. Zbeboa me. (He, he, he, he) Ino ho a, zboa me. (Ahaa) ehee. Ino antena fie. Seesei koraa a zyaare a ste fie no ampe. (Ahaa) Ennee zba a, zbek "bank" aba. Na skye ne nnooma a ehia no wie a, wabetena ase. (Ahaa) mke baabi a zhuwe ho ma me. (Ahaa) Ino nso nim nnooma no nyinaa bos. (Nho) Enti stemi ten ma me. (Yoo) zboa me. Da bi wo ho a mke Aessa koraa a, ehia memma. Adee kye a na maba. Ehia "three days". (Ahaa) Na wahwe eh ama mke aba. (Ooh, saa na eye. zboa wo paa.) He, he, he. (Na woaye deen se, wahu wo kuru fefeeefe^{saa} se, zboa wo da biara saa?) (Ho, ho, ho, ho) He, he, (Obi wo ho na, ne kuru, sse; zmma me) He, he, he, he. (Hee, he, he, se wote asee?) Aane. (Wahumu no ehafa?) (se mehunu wo ehafa? (Hoo. Eye deen na wonyaa kuru fefeeefe saa?) Aane o.k. (He, he, he.) Yen nyinaa yehye ase nkwaadaa bese mu. (Aane) Na yen nyinaa yete Ash. Town. (Saa?) Aane, enti, a, mewise sukuu koraa ankye, (nho) na manya beye "seventeen years", (ahaa) Enna yehyiae. (Ahaa) Enti yetenatena ho kakra, menyaa)

beye "twenty one years" (ahaa) Enna mewa
 me "first born" (Ahaa) Ehee. Enti na 20
 nso so, aka Abidjan. Eho mmere no na 20
 Abidjan no, (aare) hoo. Enti meninsen me
 first born^{no} na aka Abidjan. Istenaa
 eho, "for almost one year." Ibaee na kyere
 se, meye awo. Mewa wilee no a menyaa;
 afei na mebehye "life" asee. (Aha) Enti
 mewa wilee menyaa "seven months" no, na
 san ko Lagos nso so. Enso kstenaa ho
 kakra a. Ekyyee aduma (nhoo) Ahaa.
 Odi beye seven months na san baee.
 (Nhoo) Enti baee na manya "twenty-
 three". (Nhoo) Na meninsen me "second
 born". (Ahaa) Ahaa. Enti mewa no,
 na kyere se 20 so ko Abidjan no
 ara. (Ahaa) Na afei baee no dee,
 na kyere se wanya "capital". I-san
 Abidjan. (Ahaa) (Na aka deen?) O.K.
 na stemi; karee no dee na wuhom
 de Kente. (Ahaa) Enna "records". (Nhoo)
 Na wuhom a lots afei ha, na wuhom
 de ko. (Nhoo) Enti wuhom ko a,
 wuhom tumi di "one month". (Nhoo)
 "Saa "time" no, na me maame nso ete
 Ayigya ha. (Nhoo) Hmm. (Enti wo
 maame na owuie nansa yi a?)
 Aare. (Aaa) Na 20 nso te Ayigya.
 Istenaa eho kyere o. (Aaa) Istenaa
 ho kakra anaa na mewa Nana Osei.
 (Hoo) Istenaa eho kyere enti; na
 eno mu ho bi mewa maame Abena
 Nkrumah yaree anka owu, na yede

no koo "hospital" na mekofaa no bae.
(Hoo) Enti na me maame nso wo ko enti meko
a na kyere se ano nso hwe nnooma no.

(Nho) Enti "one month" no zba a, na zde
ennooma bi nso firi ko, aba abeton. (Nho)

Nho, na kyere se zba a, na wasan de
records ne kente no ko. Enti afei eno see
enti zko a na omfa nnooma nko biom. (Nho)

Na se kente no, kyere se woko a wo nsa
nka sika no ntem. (Saa) Saa mmere no na

woonon de sika no ko. Woomo tee "group" bi.

(Ahaa) Woomo tee "group" bi, na wofre no
"group thirty one". (Ahaa) Emmarima ne

mama, enna woonom aka abo mu. Enti
woonon hae kar baako a, (ahaa) na woomo

ko. Woomo ko a, woonom gyegye sika no
nyinaa bo mu ma "driver" no. Na kyere

se woomo ko. Enti woomo ko a na woonom
akofa cosmetics. (Saa?) (Hoo) Ehee.

Cosmetics; "powder", nku nom, "lavender",

(Nho) Cosmetics. Na woomo de aba.....

Enti woomo bae ara a, na woonom aba
abe-"distribute" aba dusa mu. Ebi nso

a na zde ko Nkran. Na staa de ne de
no ko Nkran. (Nho) Na kyere se wakogyi

Enti "almost every week" na woomo tumi

ko. (Saa?) Hoo. "Almost every week," na
woomo tumi ko Abidjan no. Enti eno

dee eboa woonom kyee a. Woonom
ko so ema ekyyee a. (Nho) Ennee "by

that time" na kyere se, me ne me maame
nom na eye adwuma. (Nho) Na ano dee

na ano nso so, zko. Woomo kyee a ebia)

"three days" na woomo aba. (Oh) Na woomo abeton, na woomo asan ka. Na ente se nne yi a, biribiara aye dendeeden yi. (Hoooo) Enti na Abidjan ye paa. (Nho) Na kyere se woomom tumi ka no, ntoaso ntoaso ntoaso saa a. (Nho) Enti eno na, aksee a, tumi de ba ne beya biara a ese se sh. (Nho) Ehee, enti, eno me ara a na Abidjan no nso eseee. Afei na woomo ntumi nka biom. (Eye "border" anase ehefa na eseee ka. Edeen na eseee Abidjan ka no?) O.K. Des emaa no seeee no, woaahune se "duty" no ka ho. (Ampa. Nho) "Duty" no na eyee keee. (Nho) Na afei wobesesa, Ghana sika aka dollar no nso so, tso, aji C.F.A. no, na eka soro. (Nho) Enti afei na wokofa nnooma no ba a, na wode beye "duty" no a, na ennye. (Nho) Enna emaa woomom gyae. (Nho) Enti gyae no na kyere se, wode nani hwee Togo nso so. Ika "market" a, na shunu nnooma a, nriipa no hia a, (aane) ehee; na zhe woomom akaka. Na yeama no "price" no. Enti aka a, na zno nso abo (Nho) Eka sika no, na wode abssi ha. (Nho) Na wahu se ebia meba a, menya ebi ato so. (Nho) Ehee na wode aba. (Nho) Ahaa. Enti eno nso ka so a ekyeree. Ennee Togo koraa mene no ka beye mprennu. (Nho) (Ofa wo ka bi) mene no ka beye tusie. ka faa nnooma kakra bae. Enti akyire yi na kyere se me, zbaa mentumi enne

no, Ennko time biara. (Hoo) (Aden?) Se me
 mehwe fie. (Ahaa) Mehwe nkwadaa nso
 so. (Ampa) Na kyere se 2no nso so ko ne
 dee. 2no ko ba a, na eno aboa "family"
 no. (Ampa) Ehee. Enti meka se Togo nso
 seese no, na kyere se 2ko Nigeria nso so.
 Nigeria nso a wɔɔnom ko no, wɔɔnom fa
 ee, "leathers". (Nha) "Leathers" ne tse
 mpaboa yi asee no, (hoo, "leathers" mpaboa
 no. (Aane) Asee no. Asee no nkoaa. (Unoma
 no a yede ye mpaboa no.) Ahaa. Wɔɔmo
 tumi fa wei no nkoaa. (Ahaa) "Different
 kinds," na wei nsi so. (Aha) Na wei nsi
 so. Se wei eye a mosisi so woahuru?
 (Aane. Wɔɔmo ye wo ha) Wɔɔmo tumi
 fa wei; mmarima dee ne mmaa dee,
 "different kinds". (Aane) Na yeafa "leathers".
 Enti wɔɔnom ba a, na "shoemakers" fos no,
 wɔɔmo to. (Nha) Na wɔɔmo aye wei no,
 (aane) kama; na wɔɔnom de asi so.
 (Nha) Ahaa, na eno nso aye mpaboa.
 (Aane. Se wɔɔmo ye mpaboa bebre.)
 Aane. Enti wɔɔmo koraa, "shoemakers" no,
 wɔɔmo ye ko Bourkina Koton. (Saa?)
 Hoo. (Ei) Wɔɔmo ye. Na wɔɔnom de "large
 quantities," wɔɔnom de ko Bourkina, (ahaa)
 na wɔɔnom nso akoton. Enti eno, eno nso
 so, aye kyeree a, ehee, enti seesei koraa,
 2ko baee; enkyeree. (Ahaa) 2ko baee,
 enkyeree. 2ko baee ara a na, 2kyii
 ne nnooma baee a, 2beyaree yi. (Ahaa)
 (Naeno mehenun "leathers" bi wo, eho, eho.
 Na meko mo "store" no.) (Ee, yeko "store" no.)

(yekoee yehunuu "leathers" bi ko adusuma
 nu) (Na me bisa se ne boɔ na wose ne boɔ ye
 den) Hoo. (Na wose "one million" ne adee.) Hoo.
 (Enti kwan so a na stumi de sii ne fie
 no wo ahume?) Aane. (Nho) (Nho) Kwan so
 no ara a. Abidjan ko noaa. Na eye. (Ahaa)
 Na wɔnom tumi ko no ntemtem no; one
 week bida. Na wotumi ko. Wɔnom nso,
 Wɔno ko a, wɔnom kɔfa no "factory". (Nho)
 Wɔnom mfa no market. Abɔso no a
 wɔnom hɔye no, wɔnom ko "direct" na wɔno
 fa no. (Ahaa) Enti wɔnom baee ara a,
 na yeatu, na yeema wɔnom sika na
 wɔno san ko. Enti me kɔraa na metumi
 ka kyere no se; saa "time" no na mawo
 me mma no koro da dan mu; na mese ei,
 kyere se moko saa ara a, monye mo
 ahome kɔraa. Na se oh, adusuma no
 aba dee a, (Ese se zye) ma menye. (He,
 he, he, he, he) (Esee a na woagye wahom)
 Enti oke nyinaa na sde ye kɔraa na
 mennin. (Na wɔnom se se dan?) O.K.
 (Hoo) Se meka ho na; me "father" mpo na;
 Eboaae a yehunuu "man" yi, "contractor"
 yi a, zɔgyee eha maa yen no. Eho
 mmere na eye nwira mu. Enti mebaa
 eha "once" no, (ee) beye "twice" no, na
 memma eha biom. (Na eha ye nwira
 mu) Ehee na eha ye nwira mu, enti
 zye ne nyinaa na kyere se, mmo
 mamane. (Ehee. Saa?) Na kyere se
 oke ba a, dee zɔnya bida no, na
 sde aba, na sde aba. Enti da a

shyee da de me baeee paa no, na kyare
 se wawie biribiaa. Na kyare se ape se
 meba no, na mahuru se wawie biribiaa.
 (Eii, ehe, he) (Waye ades paa) Nho. (Na
 wasiesie ehu nso fefefe.) Paa. (Aane
 eye fe) Hoo. (Mepa wo kyem na woawo sen?)
 Mawo nan. (Nan, nho) Emmaa mmienaa,
 banima baako. (Nho) Me "first born" no na
 zye banima. (Ahaa) (Na wonwo biom?)
 Mewo biom. (Wobewo biom?) Aka me mma
 mmienne. (Eii, ha, ha, ha, ha) (Ennee
 ye ne ntem e.) (Wope se wowo mmienne
 ka ho?) Aane mape se menya "two boys"
 ka ho. (Ahaa wope se waye mmienaa mmien-
 aa?) Aane. (He, he, he.) (Ennee wo ne ntem e)
 Emmaa. (Emmaa, oh, Nyame wo ho. Gye
 se wohome kakra anaa. Eii. Won nyinaa
 ko sukuru ana?) Won nyinaa ko sukuru. Me
 "first born" no awie "secondary," (ahaa) "this
 year." (Ahaa) "second born" no nso a "starts
 secondary nso this year." (Nho) Aane
 enti mmienne no a aka no dee wawom
 ye mmaayewaa. Wawom nso wo (Cambridge,
 International School. (Ahaa. Ewo ha
 yi ara) Aane. (Wawo betena "store" ho
 ana, wawo beye deen?) O.K. Sukuru
 no dee eye. (Ahaa) Mape se wawo ko.
 Enti ebeyyina wawom ara; eso. (Ehee)
 se onipa koro no bi ne ho mmaden se
 sbeke a, yeaye "ready" se yebeboa
 (ahaa) na woko sukuru no. Enti abiaa
 "talent" no, (ahaa) enna yebehuwe
 aboa no. (Na wo nso, na wose, woko sukuru)

na wo papa tan nkyene, na emaa woani
 gyee eho ara a. Na kyere se wotwenu
 sika ntem enti na wampe se wobetsa
 so?) Saa na etee. (Na wope quick
 money) Nho, ho, ho. (Ana na nkyensee ara
 na wope se wode beye "trading"?) O.K.
 Yede me wuraa mu no enti no, na ama
 mani agye ho. (Nho) Ehee, enti mewise
 sukuu no koraa yeyee se yede me beto
 adeepam mu, na mese daabi. (Nho,
 Na wo-"feel" se ennye adusuma?) Eye adwu
 ma papa. (Ee, enna maka yi) Yekae
 se mensua adeepam na mese daabi. "Even
 at all" na men-"force" koraa se metsa so.
 (Nho) Ehee anka metsaa so a anka
 wamo ye "willing" se yebetso me so. Na
 men-"force" se metsa so. Efise eho no a
 na mewo no a na, ama mani agye, (Nho)
 adusuma no mu. (Na wo baako na onno
 woatyi se, da biara spe se sba "store"
 ana?) Me mma no? (Aane. Ibi wo ho te
 se wo a, da biara wodi wo papa atyi
 na, woani gye wo "store" ho?) O.K. se
 sesei, wamo ko sukuu. (Aane) Se
 yema kwan dee a, "time" biara, me ne
 wamom ko. (Aha) Enna weekend nso so,
 mema me ba girl no ehwe ho. Wamo
 a yeani afo no a wamo tumi hwe ho
 no. Wamo nso tumi tan sedes meton no
 ara. (Aha) Se wamo nso so, esua ne
 nyinaa "yede wamom ko, ^{se} te se nea yede
 me ko no. (Nhe, he,) Ehee. Enti wamom
 nso so enim ma. Enti ebia "Saturdays".)

sei, ennye da biara na menya kwan meko.
 Ebia meko aije (Aane) Ebia meko baabi.
 Ehee. Womo nso so tumi hwe. (Aha) seesei
 me ba "boy" no a wawie "secondary
 school no, na "results" ennya mmabe.
 (Ahaa) Enti me ne no wo ho. "Time" biara
 mesomazoma no. (Nho) Factory ho koraa
 no, ano na mema no kigye mmoma no
 ba. (Nho) Ehee. Wo ho. Seesei koraa
 ssoree na mobae no. (Nho) Enti me
 meko mpae no memaa no, memaa
 no dii kan, se ankahwe eho mma me.
 (Nho) Ehee. Enti bank koraa yetumi
 soma no. Enti ne nyinaa no, yede won
 wura mu enti wo a wobefa no, na woafa.
 Wo a wobeta so nso ak, sukun no, (ahaa)
 enti biara ne ne "talent". (Enna wo
 maame nso wo ho, enti ano nso san hwe
 ho ma wo) Ihwe ho me me. (Hoo) (Enne
 seesei dee, wo maame dee nye nadusuma
 nko, na wo nso so, woye wo dee nko) Meye
 me dee nko, na ano nso ye ne dee nko.
 (Enti wo ne wo kunu dee ye baako, na,
 ano nso ne ne kunu. Se wo papa wo ho?)
 Me papa dee, enne seesei dee, na "pensi-
 on" ne ho. He, he, he. (Ste fie?) Aano.
 (Enti wo maame na ehwe no. Na se wo
 nso "store" no wo papa de maa wo no; se
 wo nso wobeta wo papa kakra o.)
 O.K. Se onya nnu bere a sse se (wo-
 hwe no) Ehee. (Nho) Seesei no, nansa
 yi koraa ne mma, ne mma mmama,
 mmama, "four" mma "two" na ewo

America. (Wow! unanum bi ka wo ho?)
 Aane ne yere panin mma. (Nhee) Na 2wo
 yerenom mmienun? Aane. Enti 2wo
 wadnom befaa no ka America. Ikodi
 "one year" (Aha) (Wo papa?) "Store" no
 mu mommetoo no shi da wa ahuru? (Ee,
 enne menhuwe. Ebi wo ho a mabeta
 no ho da.) Eye a na ste ho. Eye a "time
 bi wo ho a, zba ho. Enne ase ne nan
 ye ne ya, na amma no amma. (Zye
 korokorowa?) Korokorowa tuntum.
 (Ee, eye me se mabeta no shi da) Eye
 a na zhye sperce. (Nhee) (Zhye kye?)
 Inzhye kye. Wadnom befaa no ka tenaa
 America. (Aaa, na wabehwe ne nan
 ye ama no.) Aane, enti ikodi beye
 "one year" no America. Enti saa
 bere yi dee, eye. Enti se sduere
 mmere bi a 2wo nso waye mmere a, intu-
 mi naye dee a, (nhee) yen nso yebeboa.
 Na though, dee metumi dee, metumi
 boa. Ebia da bi wo ho a metumi tobi
 "provisions" bi na kyere se, mede ama
 no, "just for" aye. (saa na eye) Na
 2wo ankasa no ^{ko da} ampe ne saa. (Nhe, he)
 se ebia woma" no biribi no ampe.
 (Ahaa) Aane 2wo ampe.) - "feel" se
 nkwa daa no d'asa. Enti wode huwe
 wadmo a, ape. (Ahaa) (Ehe, he, he, he)
 ampe ne saa. (saa na eye) Te se
) - "feel" se wo nso ebia koraa woye
 no mm'zba.

END-41A.

4/B

①

(Wobaree akye? Wobetanaa eha akye?)
Se menkye (Ise, wo seisei zpe se
zhu mmere bi a) Ah O.K., O.K.,
emmere bi yebetanaa ha na kyere se
wonim, dan sie ne saa asem no ne
adee no, (hoo) yebaree na kyere se
sika kakra a ekura yen nyinaa
abedi dan no mu. (Hoo) Enti na afei
sika a yede beye adusuma no na
kyere se aye den kakra. (Nho) Neo
ese se wonya sika nso a emu ye dum.
Ansa na wode baka a wobeba. Duty
kar mefa ha, mefa ha, ansa na wonya
kakra. (Nho) Enti na aye den. Enti
metunuu no na mede adesredee too
nanim. (Nge) Se seisei sedee asetena
no aye no, anka zppe bosea kakra
bi, emma me. Na zho nso aheme se
barima no nso adusuma ako fam.
Na kyere se anka yemfa emnye aji.
Enti "in fact" beye; ege me se afei
na mewo Adoma na zhye matyji.
Mewoo Adoma beye "five years ago."
(Nho) Ee, zmaa yen "five hundred
thousand." (Eii!) Eho mmere no nso
na eye sika paa. (Hm) (Ee, ampa)
Aare. Enti na kyere se yede ko.
Enna na mene no ko Togo eba no.
(Hoo) (Ahaa) Enti na yede ko. Enti
na maye madwene se yeba a, kakra
a yebemba no, na zho nso agye de
akafa; ebia zhye bi emmo ne ho.
Enti yetoo "first time" baee no,

yenyaa kakra. Memaa no beye twenty,
 enso wannye. (Hoo) Ehee enti wannye.
 Enti sika no dii yen nsam a, beye
 "three four years". (Hoo) Naano yi a,
 na kyere se yehunuu se afei dee,
 (nhoo) sika no aye; awo, (nhoo). Enna
 yede maa no, kidaa nase. Enti medaa
 nase ise oh, ano mpo na ese ida
 masee na megyeee na amma koraa
 a, anka aye me deen? Enti ano no
 se sei nhwehwe se, yebeye biribi
 saa. (Hoo) ama no. Na adwen yen ho
 se nkwadaa no sukuu ko mu, yeenom
 adidie mu, ne ade no. Ehee enti
 ebia Nyame boa na, seesei ennye se
 anni bi koraa. Iwo nkakra nkakra.
 Ehee, enti ebeduru mmere bi na waye
 akwakora ama nahoden asa no
 dee, ennee yen nso yebetemi ama
 no bi. (Wow Papa papa paa. Wo papa
 ye. Ibi wo ho a annya Papa mmaa
 no.) Me papa dee, ano dee aye baatan.
 (Hoo) Ikyen abaa. (Ehe, he, he) (Papa bi
 wo ho a, iwo bi koraa a, mmaa no)
 Ei, ano dee, (ahaa) ne mma ne ne
 nananom dee, ennee anni woom ho
 agoro koraa. (Saa na eye) (Ampa)
 anni woom ho agoro koraa. Ennee ano
 koraa annya a ide bema wan, na ano
 atena ase. (Hoo) Hoo. Ano dee, ennee aye
 baatan. Da biara meka. Nani aye ne
 mma ho. Iwo ide nso ma ne mma. (Hoo)
 Enti ape se ide ne nkwa koraa to ho ma

ne mma. (Hoo) Mma ne mma ensi yie, na
 3no koraa ne ho bekyere no koraa a ape.
 (Nho) Sedee masi ahue no, no no. (Nge)
 Enti eye Papa bi a anka 3no, apata sei
 no, 3betumi de ama zbi agye beye "two
 million" koraa. (Hoo) Enso na 2nt 3nee o.
 (Aane) Ehee. Nso so, mekaees ara a, na
 3de maa me. (Nho) Enso so, 2nhwewe se,
 woma no biribi koraa, kakra bi a, nani
 agye ho saa. (Hoo) 2beda woase saa.
 Ennora 3baee na 3se ne nan. Ne nan
 no afei dee eye ne ya paa. (Edeeh na
 eye ne nan?) 3ko aburokyire baee
 no, (aane) mentumi nhu se "weather" no a-
 "snow" no ne adee no. (Hoo) Enti emaa
 ne nyaa ne nan adee kakra. Enti stenaa
 dan mu ara beye "two to three months".
 (Saa?) Na dskita bi "treat" no ara a,
 na ekzee. (Nho) Na yaano yi ara a,
 3se esan abe. (Nge) Enti ennora, 3maa
 me koto 3no bi. 2de "two thousand"
 maa akwadaa kamaa, "dispenser" bi;
 3nim no. 3e ne nan no 3mma no aduro.
 Enti akwadaa no baee no na mede
 "two thousand" no maa no 3e aduro de
 3nye. 3se e, dabi 3nye. (Oh) Na me
 3soosee ara a, 3e me ara a na mede
 ma no enti 3nye. (Nho, ho, ho) Enna
 3gyee na 3daa mase. (Nho, ho) Hoo.
 (Enti woye "lucky" paa. Ee. Eye dee
 me maame na 3pe saa o.) (Hoo) Ennee
 nkwadaa yi eko sukuni a, biribiara
 na w3nom hia a 3so bi a 3de bema)

wsm. (Hoo) Nana Osei Bek, sukuru na
 ose, Nana mepe ntoma. Jkshwee nada-
 ka mu, na ziyi ntoma maa no. (Hoo),
 Enti sda ne nahanom nso paa. (Nho)
 Hoo. (Hoo saa na eye. Na eda no a
 zgyaee adusuma ye; zgyaee "store"
 ko no, na wo ne kro maame ye adwema
 ana?) Dane zgyaee no dee na me ne
 me maame ye adusuma bo mu. (Nho)
 Na me ne me maame ye adusuma bo
 mu. Enti se biribi wo ho a, zto a, na
 wato bi ama me. (Nho) Ehee, da bi
 wo ho a, yepan a na wama me sika
 kakra. (Nho) Ehee na kyere se me
 kumu nso ye adusuma enti no, na
 kyere se kakra bi a zbema me biara
 na eye. (Nho) Na seesei a nkwadaa
 no dsoo no a, ee, biribiara ko soro
 no, (nho) na eho no nso no eda ho.
 Ehee, na me ne me "father" kaee, se
 ebeye a amfa eho no nso mma me
 na me kumu mmeboa me sika kakra.
 (Aha) Na me nso memfa nton me ara,
 me dee. (Aha) Enna ztee asee, de
 maa me. (Ne bo amfu?) Oh dabi.
 (Eh, he, he) Mekaee se zhenwe se
 adwena papa na mede aba. (Aha)
 Ehee. Na kyere se, sde maa me. (Enti
 seesei, se eba se nkwadaa no nyinaa
 ko "secondary school" na wsmo tsa
 so du akwire a, na woye abere wa
 a hwan na zbehwe eho ama wo?
 E-he. se wo papa aye akwakora 1

na wo nso wote ho yi. Enti eba se
 woye aberewa na wontumi nko biom,
 na wo mma ne nyinaa nso ko a, wozom
 ko sukun a, na zbiara te ne ho a,
 hwan na zbehwe ho ama wo? (He, he)
 Eduru ho dee a. (Aane, he, he, he, he)
 Yebehune dee yebeye no. (Hoo) Even
 at all" no, O.K., Ophilia: sei no, na
 ose ape se zbye dskita. (Whoo) Eba
 na dskita no wantumi koraa na
 "pharmacist" koraa a, enne eduru
 ho a, nkwadaa no ara behune
 adee a wozom de beye. (Aane ampa)
 se eduru ho sei na enne nkyensee koraa
 na wompe se wotsh na wo- "feel" se biribi
 wo ho na wo nso wobeye a, (nge) wobetumi
 de "store" no aye. (Whoo) Ehee. (Ampa) Enti
 zye pharmacist no a, na zbetumi aton
 nuro a, wobetumi ase sa no aton nuro,
 (hoo) ana biribiara a wope se wode ye.
 (Whoo) ee. Enti ebe- "depend" wozom a.
 (Aane. "store" na eye fe. Na seesei, biribi
 wo ho a ebetba wo wo adwuma no mu?)
 Edeen na ewo ho se ebema adwuma
 no ako so biom? Se, woaume se, seesei
 na eko so kakaa, na wose zbi wo honom
 a aton nnooma keso kyen wo. Edeen
 kwan so na wobefa?) O.K., O.K.,
 O.K. Egyina sika. (Saa?) Egyina sika.
 Seesei adwuma no gye se wokusa sika
 paa. (Whoo) Ahaa. Enna "moreover," wozom
 a edii kan yee no, (hoo) ahaa. Nuipa
 no bi wo ho a wozom die kan, heenu no

ntem yeee. (Nho) Enti woshom nyaa mu sika paa. (Ahaa) Na woshom nyaa customers nso so "more". Enna wosho sika nso aba abedi wosho nse mu. (Nho) Enti "factories" no nyinaa no, zbetumi aka "factories" no nyinaa; akogyee wei, akogyee wei, akogyee wei, akogyee wei, na kyere se ne nyinaa bi wo ho. se woshomu. (Nho) Enti nriipa no ba a, ne woshomu biara no, onya bi wo ho. (Nho) Nho. Me nso me - startee no, enkyyeee. (Nho) O.K. "Two years" mu na mawusa yi. Ahaa enti, gye se nkaakra nkakra. (Nho) Ahaa, ente saa a gye se wonya; ape se wonya ne nyinaa bi. A nriipa no ba a woshomu ne nyinaa bi dee a, gye se wonya sika a eme ye deuru. (Nho) Ehee. Na woshomu aka "factories" no, a - "collect" nnooma no nyinaa bi, sodee nriipa no ba ho a, (nho) its wei a, onkats fafora baabi. Zbets ne nyinaa wo ho. (Nho) Ahaa. Ebi koraa a na mews "hundred", ana mews "fifty". Zbi wo ho nso a ape two "hundred". (Nho) Enti ese se its dee ewo ho no, na wakats bi aka ho. Enti sika wo ara a na eko na yede dandan no enti, gye se nkaakra nkakra Nyame ye adom na zbuo kwan dee a, (nho) wonya no kesse a. Me mews "future" saa. (Nho) Enna "moreover" no, maye madwene se, "some time to come" no, Nyame ye yen adom a, me ara mebuo "factory" no bi. (Saa?) Ee. Wope se wobuo "factory" no bi? Ee. (Ewu)

Kumasi?) Aana. (Woye adee. Nyame mmoa wo. Ehe, ho) (Nyame mmoa wo.) Eye me "dream". (Ahaa) Efise maks mu, mahu sedee etee. Ennye adee biara a eye den biara, ana eye nwanwa biara. (Ahaa) "Despite" se wobanya sika kakra. "Machine" no yeye bi Tema. (Saa?) Yeye bi Tema. (Nho) Yeye no Tema. Yeye no Tema. (Nho) Ehee. Enti se "factory" yi a ewo Abuakwa a moka yi, (nho) O.K. man no, abeyee "factory" no, na ase nye annwa. (Nho) Na annwa no bos ne ka. Enti obi ka kyeree no se, onye, duta "silver" no bi. (Ahaa) O.K. Na imo nso ase Tema. Enna onyaa "machine" no, dee etwa, dee e-polishi. Onyaa mmianu. Enti yeks ho nyinaa, machine mmianu na ewo ho. (Nho) Enna adasuma no nso, me na abesi me so, na memaa no "directions" ne nyinas. Na me-kyeree ne se, wei. In "fact" menim me-me manante mu ara a. Adasuma no memfa ne se, mawusa me "more than thirty years". Enti menim me nyinaa. (Aha) Ehee. Enti memaa no "experience" no se, adee wei no, "already" no, ewo market. (Ahaa) Enti afei na woba. Nwipa nya nheo wo dee no. Enti wope a, ye wo dee no ma no nye duru. (nho) Enye thick nkyen wei. Na enye kese nkyen wei. Na nwipa no ani nye ho nkyen dee ewo "market" no. (Yes) (Ahaa) Ewo nti memaa no saa "guide-lines" no, sfaa so no, enne nadasuma no, eko so papa papa papa papa. Eko so)

paa a, ebaeee no, ama dee ewo "market"
 dada no, (nhoo) a-'cease'. Enti mama
 na dawuma no aka so, within a "short time"
 (Nhoo) Nhoo. Aboa a onni dea no sei, na
 ebi wo ho dada. Dee maka se ode Frimp-
 omaa no a ewo Tema no, (nhoo) itwa
 bi. Itwa ne nketowa. Enti "design" ne nyinaa
 "pattern" no, (nhoo) "samples" a mewo
 nyinaa no, oba a na mode ebi atyase
 no se wei yete, wei yete. Enti "alrea-
 dly" no, nripa no ahume wei enti ma wo
 dee no, enye "better", (ahaa) entyen wei.
 Enti nripa no ba a, na bos no hoo nye
 pe. (Nhoo) Na "if possible" koraa a, ma wo
 dee no nke fam kakra. (Nhoo) Na nripa
 no nri kan nso mu. Yeso mu wie a, afei
 asa. (Nhoo) Enti "in fact", ne nnooma ^{seesei koraa} no, me
 koraa a me ne no yeere no, menya bi.
 (Hoo. He, he, he) (Woahume nripa) Me koraa
 menya bi. (Se woahume?) Menya bi. Igye
 sika no to ho saa, koraa a, ^{kyere se} afei dee
 nnooma no ba a, na nripa "rush" ne so.
 Inhene sedee onsi nton nnooma no. Adee
 nso, "the whole Kumasi". Factory no wo
 here? Ewo here? Ewo here? Ewo here?
 Na wosom bisabisa. Na mese ewo Abua-
 kwa. Enti ewo mu ara a, nripa a-
 "trace" a, enti nripa akogu ne so. Enti
 emma me koraa menya bi. (Nhe, he) Enti
 mode me sika no ksto ho a; owo nso
 onni sika. Enti gye se wode sika no
 to ho. Ansa na wa-"supply" nkakra
 nkakra. (Nhe, he) Ehee enti seesei mode

sika no ko koto ho koraa a Emma. (Ehe, he)
 Enti maye madwene se mhe no begyae
 adusuma. Efise ama madusuma no eko fam.
 (Hoo) Nho. "Already" sika no da ho. Emma.
 Eba a, ano no nnooma yi na, wobefiri bi.
 (Nho) (Hoo) Ehee wonnya sika no, "at once".
 Enti shunuu se afei sika a mede ma no
 to ho no; 2gye "two million" to ho, anaa na
 watawa de ama no. 2boko akafa "mate-
 rials a zba abetwa no. Afei nipa yo,
 wakae se wobefa nipa num, na kyere se
 me na medi kan. Ennuru se week no end
 no, na woa "supply" nipa num no ansie,
 na "following week" no, woasan a-starte.
 Afei nipa no boro se ewo ho. Wontumi kan.
 (Aane. Enti Ennuru wo so ntem) Imma me.
 Enti me no, maye madwene se, saa bere
 yi, sedee 2si ye me no, se mede mani
 to no so a, zbema madusuma no a "colla-
 pse." Enti sse se mehwe me sika no, na
 mede ye adusuma a ebeboa me. (Nho)
 Ehee enti "factory" no ye no, emye den.
 Wonnya dan, te sei a, wobeye. (Hoo) Enti
 me fie ho, dee etia ara ne se, manya
 baabi kakra. Na manya machine no
 mmie. Wei baako. Wei baako. Na mede
 asi ho. Na manya nipa a workshop twa.
 Machine no baako twa a, na baako
 a-polish. Na mede mede ana akogu me
 "store". Mepe a na matu bi. Mepe a na
 matwa made at sh. (Nho) Enti eno na
 mabo mpae se, Nyame bebue kwan.
 (Nho) Hoo. (Na "machine" no ne bos nye

den paa?) Oh enye ^{"all"} that ayi biaa. (Nho) Enye all that ayi biaa. Sedes mahu no no, ennye da nye den biaa. Ennye da nye den biaa. O.K. Dee eye den kakpa ene "material" no, (nho) wok, akpa abeye no. (Aluminium no) Wama kpa no Accra; Alu-works. (Aane) Valcofos na E-supply Alu-works, (aaa) ee, aluminium no, (aane) ehee enti wosham no na etwa "model" no ye biribiaa. (Nho) Enti se "cup" wei na wope se woye a, na wode akkyere no, na watawa "cup" no "model", na ide ama wo beye ^{se} "five hundred" (Ahaa) Ehee. Na wotwa. Eno na wobehwe so atwa a, (nho) Na kyere se wo dea. Enti sika a wobanya akpa. Aluworks akpa "materials" no, enna eha. Enna eno so no, se wonya nya "machine" no wie a; se ebi ara ne se akpa no agyegye me sika agu ho yi. (ho) Ibiara "rush" ba. Wope sika enti na wagye. Wope sika enti na wagye. Na kyere se, ide ye. (Na kyere se, zho zni "capital" na "customers" no sika no, na) agye, enna ide akpa e, "material" no, na ide abeye. (Ahaa) Aane, ena wagyegye de ye. Ede ye. Na seesei nso znye nokwafos zni nokwafos. (Nho) Enti enye den. Machine ne dee, mennye da nnumu ne bos ptee dee. Na enye adee a me "feel" se eye hwanwa biara. Adee a yeye ne ha dee. (Nge) Na wonkra dee. (Hoo. Nyame beye.) (Nose wotwa wo dee a na mabegye bi akatan. Wotwa a na mabegye)

oye bi aknante nante duram) Aane. (Ebia
 na Akua ko na mennye aduruma biam. (Nka,
 ha, ha, ha) (Na Akua ko) se ako a zbeba.
 se woko a wobeba? wobeba biam? (Aane
 Meba abebe "store" ama wo.) He, he, he, he
 he. (Na me nso makgye bi. Masye bi ak-
 tan.) Aane (Aane. Nkakra nkakra. Yeba
 mpae, ebeye yie) mpae. Enye den. Me
 matumi akpere zbi ama naye dee a, "Enye
 den se mentumi nye. Efese da biara new
 market. Menim dee ako. Menim dee nipa
 no pe. (Nho) Wobetumi anya nipa no
 nso ama wonom aye no pepepe. Enye
 den. Me koraa metumi atwa. (Nho) Ye-
 de ko mu a; se dee oye no Tema yie zbaa.
 (Zbaa wothuu?) Firempomea. (O.K.) Me
 he no nyinae na na ewa kuroom ha. (Nho)
 Na skatana Tema. Enti na ogye Pioneer
 Aluminium. Na ogye bi be-"supply" yen.
 Enne o-starte a oye nyinae, na mani
 tua. Ogye be-"supply" yen. (Saa) Na
 wasan agyegye ne sika. Na ode ko, na
 wasan akofa aba. (Nho) Enti ano
 nso so ko "factory" ha na a zburuu adee"
 no ani so no, nyinae eho nindae no, enna
 ano nso so startee, enna oye bie. Enti
 o-startee se oye no a wonom huuuu
 no ara na wonom yu ne din fixii
 ha. Enne ne "factory" no aye kese paa.
 (Hoo) Ne "factory" no aye kese paa. Ne
 "pan" nso fam. (Hoo) Ee. Seesei ne
 "factory" no aye kese paa, nso oye zbaa.
 Naduruma no atere. Ne noma yi yete.!)

SE enye Papa yi nnooma yi a ebacee a
 me memaa no kwan maa no eye ma ne
 "beat" ne dee no a, anka na ne nnooma
 nkoaa na yeti "market" (Nho) (Akaa)
 besei koraa, nadwuma no aye kese. Aye
 kesee paa. Enti ne nua wo ha. Iho dee
 ne "factory" no aye kese. "Already" owo
 ne sika. Enti meka se mamane no three
 hundred pieces no, (nge) woahune? "It
 is getting to three million" (Ee) Ee. Two
 point six sixty. (Hoo) Enso so mema no "one
 sixty" koraa a ide nnooma no bebere me.
 (Nho) (Nge) Ehee. Ide nnooma no bebere
 me. Be ye "two weeks" nie mekraa no bi.
 memaa ne nua no "eight hundred". Memane
 no "two hundred". Ide baee. Na kyere
 se Mr Kyere ayare ada ho a menko
 enti. (Nge) Ne nnooma no aba. Enti meka
 deeme no, na me "customer" baaka aba
 na wabeta. (Hoo) Eho ara na mede sika
 no ko - "Balance" nnooma na. Na mesan
 manee no foforo. (Nge) (Nho) Ehee, enti
 owo dee, woye no saa a, ebebaa wo. Enna
 "moreover" Lion nso so, woznom nyinaa starte
 nketenkete saa. (Hoo) Lion nso so, aye
 me "customer". (Akaa) Enti owo nso so,
 madamfo Mary, Issi yere (aane), ehee
 eho na na igye bi, na woznom gyae kyee
 ayi no, enna ide me kshyee, owo ara de
 me kshyee ho. Enti maye "customer". Enti
 meka na mets nnooma "one million" a, stumi
 firi me nnooma Be ye "five hundred". (Nho)
 Ehee. Enti eno no boa na adwuma no,

Eke so "more" ma me. (Nho) Ehee. (You yeda
 Nyame ase paa. Yeda Nyame ase.) Enti
 eno dee, metwa, "by all means". (Hoo. Yeb
 mpaae.) Hoo. Wobs mpaae a na woakaa
 me. (Awurade beye) Ennye Nyame den.
 Ebia "next year" koraa na yeye. (He, he,
 He, he, he. (Eno ye Kumasi "factory." Na
 yen nyinaa abesye bi akston.) Aane
 yen ho enso yewo "space". Dee etia ara
 ne se manya aji, abobobobs ho. (Hoo)
 Dee yede "factory", aji no besi nkoaa
 na etia. (Nho) (Se mo na moa^{new} "exten-
 sion" bi no.) Ehee. Eno koraa dee
 eye "one flat". (Wobetumi de eho aye
 adwuma, ana wobehye da abs dan foforo
 ama no?) O.K. se "factory" dee ese se
 wonya dan a, Ebo mu. (Emu baee)
 Ahaa. Se Awurade bue kwan dee a.
 (aane, ebeye yie) (Ennee wono biribi
 se wope se woka kyere me, na mete asse
 yie?) (Se wono biribi a, nsem a woaka
 yi nyinaa wode beka ho ama wate asse
 ana?) Conclusion? (Aane) O.K. Eye me,
 se ne nyinaa na madi kan aka no.
 "Trading" ne ye. (Ahaa) "Trading" ne ye.
 Efise, mede "compare" nnooma bebree a
 mehunu se sedee Ghana asi aye den
 no, (nho) eye adwuma a da biara woye
 a, wohunu sika. (Nho) Enti wonni bi
 koraa a, dee wobedi dee, "time" biara
 wobanya. (Nho) Ekyere se, se wonni sika
 koraa a, wode beka "factory" koraa akofa
 a, "so far as" se wono baabi a wote no.

nripa de nnooma no bebere wo. "Despite" se
 wo ye no kwafo. Ennee menni ho yi koraa,
 makoses no na Ante bi de ebi abegu ho.
 Ehee. Na kyere se, wobetumi agye ebi
 nnooma. Ikofa ba a, na ode abegu mu,
 na woatan, na wotuata, na wotuata.
 Enti wo ho nkyere wo. (Ehee) Ekaba se,
 wohia biribi na wonni sika koraa a wobe-
 tumi ayi bi ato, efise, time biara no,
 na wotan gu mu. Enti ebi sika no wo-
 "use" bi de adidi a, zhuenu se woa "ule"
 ne sika. Se wote ase? (Aane) Efise
 "time" biara no, wonya nnooma gu mu. Ennee
 na moko kofa nnooma, Takoradi ne Nkran
 ne nyinaa no, na masan sye nkyencee
 nketenketi wo "sister" baako ho, ebia
 one million. (Nho) matua nso enti, woko
 koraa a, nipa kors no piapia ebi ka
 wo ho. Enti mede begu mu a, na menya
 "hundred" a na mede akama no. Menya
 "two hundred" a na mede akama no. Menya
 "three hundred" a na mede akama no.
 Na kyere se, "within a short time" na
 matua awie na makafa foforo, Enti
 megye eno nso so ka ho, ansa na mafa
 me dee no aka ho. Enti "trading" dee,
 mede "compare" adusuma pii a, eye
 paa. Eye adusuma a wo ye a wo ho
 nkyere wo. Da biara woku sika. Enti
 eye me se eye. (Yoo. Meda ase pii)
 He, he, he, he. (Yeda ase paa. Yeda
 ase Nyame nhyira wo. Nsem no a wokaa
 no nso yeda ase. Nyame Nhyira wo bebere)

(Na wose Rawlings baace no.) Rawlings baace no, ~~zbesere~~ adusuma no nyinaa, enti na zbiara ntumi nton adee. (Ewo bere a Rawlings baace "first" ana?) (Adusuma no de zbaa a wankɔ biom no. Eighty one no.) (Ahaa, eighty one no.) Eighty one no, adusuma nyinaa ssee, enti zbiara tɔtɔ ne "store" mu. Dwan nyinaa. Adee nnooma yi, yeama woabɔ no donkomi (ahaa) ebi nna nso biom. (Nho) Enti woaku se adusuma nyinaa ssee. "Rawlings chain" baace wo were a fi? He, he, he. (Me dee bae ankɔ biom. Me dee, me dee bae ankɔ biom) Nwipa nyinaa afonfan. Wonnye adusuma. (Aane "Rawlings Chain") "Rawlings Chain". (Me dee bae ankɔ biom) Enti yetoo store no mu "four years". (Saa?) Na yete fie. (Na zbiara nte "store" mu) Zbiara nye adusuma. Ennooma no wo he? (Se biribiara nni ho a wobe-
ton) Ennooma no wo he? Ebaa saa abɔso yi nyinaa kɔ. "Factories" yi nyinaa yen-ye. (Nho) Enti na mete fie na madamfo bi bekyeree me nkui yede sɔa. (Nho) Zbekyeree me na, ide me kɔ dwan, kɔtɔtɔ eho nnooma; vaseline, yi asa, yaomo samina, yaomo edwesɔs. (Aane) Enne "oil" ne "grease". (Aane) (Nho) Ehee enne eho mmeɛ de wofa sika kakra bi a, meye no "rubber" bi saa. (Nho) Na atere da so. Na mawo me "second-born". (Ahaa) Na kyere se mede kyima afie afie mu. (Nho) meba a, atere)

da so. Enti wode wo "cup" ba a, ebia wose
 mets "fourty." Mets fifty na mate ama wo,
 (Nho) Ennee efie ho mede si ho a, eho
 mmere cocotice wo he? Nku wo he?
 (Hmm. Ebi nni ho) (Hoo) Enti wode si fie ho
 a, nripa a eho ho, biara de nadee beba.
 Na wabet, (Nho) Enti da bi wo ho a,
 mese mekyima wo Ash-Town a, (nho) eba
 wo mede mekyima Ash-Town a, Ennuru se
 memma no, na nku no asa. (Nho) Mese
 nonsia. Mkyimaaa, ebeba "eight" a nripa
 koks; eight-thirty na nku no asa na
 masan akotot, nnooma no. (Hoo!) Na
 masan abeye. (Nho) Enti adee kye a
 mese enora, eha dee, mets^{message} no eha. Na
 meko Nzongo. (Nho) Na makotan no
 Nzongo saa a, na asa. Wowura efie
 biara mu a, "at least" yebets. (Hoo)
 Yebets bi. Enti se nripa koro no de "twenty"
 koraa ba a abenya bi. Eho mmere sika
 no, na ennye sika biara (Nho) Eye den.
 O bi de toa ba a, ebia ose toa wei wote
 ne ma a, sen? Ebia mese "two hundred,"
 ose te ma. (Nho) Ebia mese hundred,
 ose te ma, na mate ne ma na magye
 me sika. Na meko saa, enti, Kumase
 Bororo dee, da bi wo ho a na maforo
 kar mese meko Tech, na makotan. Da
 bi wo ho a mese meko Tafo, na makotan.
 Da bi wo ho a mese meko ha, Kurofuom
 na makotan. Enti meye saa, eboaa
 me yie. (Hoo) Na mfasa wo me enti,
 meye no, meye a na enha me. (Nho) !

Na kyere se, wode memfa no se "two hun-
 dred koraa na ebeye a, wobetumi anya
 mmsha beye mmiensa ana nan. (Hoo) Na
 obi mmu. (Nho) "Starting" no na kyere
 se meye ne dee na eye den ma me. (Nho)
 Ahaa. Na mefere. Nso meye ee na mehu
 se nripa to, na sika wo mu no, enti afei
 dee meye koraa a na mehu, enti meye
 kyere ee. Eboaa me yie paa. Meye kyere
 ee. (Nho) Enti "after four years" no, enna
 na mawo me "third born". (Nho) Maame
 Brago. (Nho) Enna yehunuu se afei enno-
 ma, eba "normal" nkakra nkakra nkakra
 nkakra. (Nge) Na Accrafo, factory ho,
 wosonon abue yeyeyeye Ntafo nkyen-
 see bi, (Nho) nkakra nkakra nkakra. Enti
 me maame ye a se enne yenkstenatena ho
 nkakra nkakra. Na yeagyegye bi
 asi ho. Na yeanya kakra. Na kyere se,
 eho mmere nyinaa na kyere se, "chop-
 money" no adee nyinaa, na kyere se, eye
 den. Nku no ne adee no. (Nho) Enti afei
 yenkstenatena ho no na yeagyegye bi asi
 ho, na yeto, na yeagyegye bi asi ho na
 yeto. Enna afei ye-starte de behyee
 mu a, afei nripa no nyinaa ede bebare,
 (Nho) a adusuma no esan baare. (Nho)
 Nho. (Na eda no a woye nku no, na
 wose obi gyee apata, "store" no wo dram,
 ha ston "Lounds System") O.K. Ahaa.
 Enti yetena fie no, (Nho) emu no, enna
 wosono kshyiaee ayie ase, enna wosono
 anonon nsa, (he, he,) ama kakra afa.

yen ani so, Enna Papa no kofaa sho
 asem baa se, "store" yi, eda ho ne adee na
 ose fa. Wamma yeamanee. Enti dee
 yehunuu ara ne se obi beka kyeree yen
 se mo Papa "store" no yeakye mu. Na yese
 yeakye mu kwan ben so? Na ose yeakye
 mu. Ampameampa ara, yekosee no na
 Papa no, sde "plywood" akye mu mmienne.
 Enna ogyaa saa kwan kakra no too ho.
 (Nho) Enti sho ara na yekosee yen Papa
 so "attack" na mese Agya, na aden?
 Baabi a yete a, woinim se, wo yore ne
 wo mma te ho yedidi ho, aden na wode
 akama obi? Enna yetwee nadwene baa
 so. Enna nani baa ne ho so. (Hoo) Na ose
 ano koraa no, wanye da anka. Na e,
 ayie ase, na yese ei, na sesei sho
 na yeye adwema, adwema no a-break
 Nyame adom, etia akwire yi na aba,
 na wode apata no akama obi. Enne
 nriipa nso wobehwe na, wafa. (Hoo)
 Afei na ne tuo no aye den, onte yebeye
 ne deen? Na ose ennee moaka dea,
 mate, enti ennee monkogyo e; kwan a
 mobe fa so a mobe gye. Enna yekshunuu
 nadampo paa a,oben no paa, a ano
 nso nim saa "man" no. Wosom ye nnefos
 mmienza. (Nho) Enti anpa paa, kyere
 se mene nriipa a megye gyinae. (n-ho)
 Me Papa nso so no, meka asem biara
 a, o fa. (Nge) Se ne nyinae ne se, e,
 Kristo nti, e, Kristo nyansa wo ho enti
 meka asem biara a o fa. Enne nemma 1

wjinaa no, me na anka na menni anuonyam
 wo mu. Enso so, ~~yeyiniis~~ ye, (nge) yen a
 yewo aburokyire o, yen a yewo he o no,
 2 - "regard" me, (nhoo) sen ne mma wjinaa.
 Ennee zdi me ho adanse. Enti meka asem
 biara kyere no a etie. Enti mekaa
 no ara, na zse, Ennee, monkye e.
 Enti yekshunuu nadamfo no, a zben no
 paa no. Papa Kwadwo. Ino nso te Tech.
 (Nhoo) Anpa paa, na yetoo no. Mede me
 "sister" no a zwo dwo mu no nso ka me ho.
 (Nhoo) Na kyere se me na na meye "sing-
 leader." Yeksee na yese, asem bi a
 yeakume no, anye yen de. Wo nso wone
 nipa a wobon Papa no paa. Enti yede
 bet woanin. Na "store" yi Papa woani
 tua se eho na yetee, enna yeton adee.
 Yennyae. Adwuma na a "break" enna
 ema yete fie. (Nhoo) Na yeante ho
 hwee, des yshume ara ne se Papa
 yi, e, ste "store" yi mu a, ino tsh adae
 no ho. Enti yennte asee. Yempeke. Enti
 yeezye "store" no. Enna Papa no nso
 de kos adwendwen mu na zse, asem
 a yeka no nso eye anyansasem. Na
 zse yeaka a wate. (Nhoo) Na zse, ino
 nso bets akshume "man" no na zne no
 akasa. (Ahaa) Na ino nso kshunuu
 "man" no, na zne "man" no kasae. Na
 "man" no se O.Ki, ino nso so, wabo
 eho ka, ne ade ade. Afei, afei a
 na waba mu, enti yemma no "six
 months," (Ahaa) na zde bete. Enna

yemaa no "six months". "Six months" no
 soooo no, (wante), stuuu. "Six months"
 no soooo no, stuuu na yyii ne nnooma
 ho. (Nho) Yyii a na yen nso yekshye
 mu na yekshye ayi. (Nho) Enti ^{ase} bi bone
 koraa na ne yiye mu. (Hoo) Nea emaa
 hkyemu no baee no, enna eboaa me a
 me nso matumi anya "side" ha sei no
 aye me ankasa me dee. (Nho) "Moreover"
 nso nkrfoz nso kyekye mu. Yen ho na,
 (hoo) wohwe a, obi wa ho a, ne dee fa
 koraa na watan. (Hoo) Na ode ama obi.
 Na aknye tuo. (Ahaa) Adees pon no ye
 tuo. Enti wokye mu a eye yie. (Nho)
 Enti Nyame nkye adee, se Nyame
 tire mu pa ^{mu} no, na ese se eba saa.
 Yekshye mu no na emaa me nso so, enne
 manya efa na me maame nso so wanya
 efa. Efise adee mmianu dee, ne kye nye
 kye na. (He, he, he) Enna yegyee, se
 yeannye dee a, anka enne ebest sese
 bere anka a fi yen nsa. (Nge. Na saa
 time no woyere, woyeree pa ansa na wofaa,
 "store" no, efa.) O.K. Se yegye wilee
 no dee, na me ne me maame nyinaa
 wo efa baako pe, (ahaa) enna na yeje
 adwuma. Enti eha no, yefa nnooma a
 na yede agu mu. Na yeje eho se
 "wholesale". Yefa nnooma a na yede agu
 ho. (Nho) Na kyere se yen ye-"retail"
 nnooma no wo ho. (Nho) Na kyere se
 kwan da ho. Ahoo bi ba a, yede na
 tena ho. Yen nso yetena ho. Ahaa.

Enti saa na na yeye no. Enti yaree yi
 olee atyire yi a, 1993, (nhaa) 93, na kyere
 se yaree no baee. Enti yaree no
 atyire no, metenaa fie a; O.K. meya-
 ree beye "one year". (Ei!) (Na woye-
 re wo he?) Meyaree. (Me nso na menim
 o) Meyaree beye "one year". Ophilia
 yaree no, (nhaa) Ophilia, yaree a
 sksdaa "hospital" no, (na woka binbi
 saa se yare) Ne nyinaa mu na me
 nso meyaare. ("Malaria" ana?) Na yaree
 no a, nkeotia bi, na eye nkeotia. (Hoo:
 "Spiritual" ayi) "Spiritual" ayi. (Aane)
 Na Kristo nti na yete alee. (Nge) Woahu?
 Na kyere se me Papa, awo fie wo South.
 Eho na kyere se me maame tee. (Ahaa)
 Na nokwasem a ewo mu ne se, me maame
 a me ne no ^{wo ho?} seesei no, nye me Papa yere. Na
 Ino wanwo da. (Ahaa) Sebe o. Enti me,
 me Papa warre me maame ^{yi} no, na me
 maame gyasa awaree. Na na mesua.
 Enti stee me beye "three years". (Dee
 wo ne no wo "store" no?) Ehee. (Na wo
 real "mother" no wo he?) Ino dee, wawu
 nmanisa yi ara. (aa) Owuu 92. (aa,
 ou.) Na Ino nso te, suame. (Ahaa)
 Na wei yeanka a wonhu. Nanso Ino
 ara na atete me. Ino ara na atete
 me. Enti Ino na menim no. (Nhaa) "Even
 at all" me mother koraa ne me "brothers,
 mabusuafo, na menim womo. (Saa)
 Until se me maame wuile yi na
 mehuu womo. Kyere se, Ino nso nni |

Bi. Enti zno nso sso me mu kua. (aa)
 Enti zbiara nrim. Se ennye se asem na
 ntetemu aba a, zbiara nrim. Enti zno
 asa na zde me starte "class one". Enna
 maware ne nsam. Mawo nan ne nsam.
 Mewo me kumu fie koraa a mewo a meko.
 (Ennee monti no abadin?) Ee mato no
 abadin. Me ba ketura no koraa no de
 Adzma. (Yoo mode no ato ano.)^{ane} Enti
 zno dee kyere se mefa no se mekpue
 Baabi kua. (Hoo) Na zye me "real
 mother" a zdo mej se eba. Me nso medo
 no se ena. (Hoo) Biabi ka me a na
 aka no. (Hoo) Eka zno nso a, na aka
 me. Ehee enti enam saa "relationship"
 a eda me ne zno ntam no, na kyere
 se ama me ho no nso so eds no, eye
 kese. (Ahaa) Ehee, enti 1972 no a
 mewize sukuu no, zfirii mu woee.
 Zbi a na zbiara suku se zno. (Ei)
 Zfirii mu woee. (Nho) Enna na akwa-
 daa no san wuie. (Ooo) (Ooo). Soosoi
 anka akwadaa no anyin. (Anka
 woanya wo nua) Zwoo "boy". Zwoo
 "boy". Enti "relationship" a eda me ne
 no ntam no eye too "close". (Nge) paa
 a eha nabusuafo no, (ahaa) ehaa
 nabusuafo no bebrebe, (ahaa) se
 wafa me. (Ee, maame no abusuafo)
 Ahaaa. Kyere se ne nua ba koraa na
 zba abetena ne nkyen a zntumi ne
 no ntena. (Hooo) Me nso so dee, kyere
 se zdo no a ewo yen ntam no na eee.)

(nhoo) paa. Nne yi nyinaa no, egu so ye adwuma. (Ahaa) Se yeanka a, woshunu. Kyere se me ne no "mave" baabiara. Mewo a, Efiri Nasei mo bere so no, (DEVIATIONS), enti no, na mewo biara a, ano na sturu me ba. (Nhoo) Me ne no nam a, ano akwadaa no hye nakyi na ano, me ne no nam. (Ahaa) Enti me kuu koraa na nnim me real mother. (Ahaa) Kyere se nnim dee, nso so, na zyi ara na zhi no. (nhoo) Ikwan a ano nso sss me mu kua, sde me faa so, mmere a yehyes asee na yesusua na ehko yie ne ade nyinaa no, enti ano nso zhi ne ho agoro. Enti ebaa saa no, abusuafo no nim se zhi bi, zhi ba. (Hoo) Enti wafa me ne me mma. (Nhoo) Se woahunu? (Na ekyere se ne "property" beba wo ho) Ehee. (Ahaa) Ne "property" beba me ho. Mene no ye biribiara bo mu. (Ahaa) Eho so "store" yi me ne no ye bo mu. Mene no ye biribiara. Kyere se zhi abiara se me. (Aane) Nabusuafo koraa kyere se, Nyame tumi de do bi wuraa me ne ano a, eye "tight". (Hoo) Enti na abusuafo no empeno so. (Nhoo) Enti time biara wosnom koka eho nsem bebrebee se, biribiara a, Amma Konadu ne ne mma, enna Amma Konadu ne ne mma, enna Amma Konadu ne ne mma. Kyere se wosno koka a, yen dee)

yekeka yeasem enti, emfa sbiara ho. (Nhoos) Enti yei na me Papa nso so, ste South. Ino ankasa ne mmama fie a ste mu South, ene Brotherhood ho ye "opposite" sei. (Nhoos) Ante Mercy Laobi nom "area" ho. (Aare) Ne "side" ho koraa na "cold store" no wa no. (Hoo) Enti one no "share" ^{ayi} "Cold store" bi no, aborosan bi no. Enti na me maame no koraa aka ama sbi ate se, one de owu a, ne biribiara koraa, me ne me mma. (Nhoos) Se woahunu? (Nhoos) Na nipa koraa no nso abo wa nom amane. Enti na ne nuanom no, "though" woomo ara a na atete me, me ne woomo atena, enso enam se manyin no a, woomo ahunu se maame no sda me ne me mma sae no, enti na eye woomo ya. Enti sksbaa se me Papa fie ho no, skofaa ne wofase bi ^{no} betenaa ho. Na kyese se one ne yerenom doro enti no, na me maame te Ash. Town. Yen Ash. Town na yeatena ara a, aye biribiara a; (Nhoos) "until" se mewaree yi a. Ne yere panin no nso so wa Ash. Town. Ne Papa wa fie wa Ash. Town. Enti ne yere panin no nso wa Ash. Town ho ara a. Ne yere panin no nso wa Ash. Town. Enti bia sksbaa a na sksbaa, enti na zntaa nte ha. Enti preko pe nani baa ne ho so no na wahu se ne wofase no pe se sfa nyansa kwan bi so kyese ne nyansa. Na wasi, wabu "kitchen" no. Eho South)

ho "Kitchen" kakra bi, wabu aye ne pia
 keese. Na ozi no sfa kyeree no se mma
 onsi enna ozi. Enti shunuu se wannye
 biribi a akwadaa no pe se, sfa dan no.
 Ibi a zbi asi ne dan na wakasi, bi aka
 ho dee: (Hoo) se ope se sfa. Enna oho na
 nyaa adweno se, se ete saa dee a, Enna
 me maame nso so, yempae mu. Enti aye
 me ne na biribiara baako. (Nho) Enna
 skesaa ne din firii dan no so. Enna
 sfa kyeree me maame se, ode me ne ne
 din, eye dan no. (Nho) Enti anka biri-
 biara a zbye no, anka zbye me ne
 me maame no. (Nho) Biribiara efise
 oim se oho, zhe no nni ba. (Hoo) Ehee,
 enti ode me ka no ho, na kyere se me
 nso^{so} maye ne ba. (Nho) Enti abusuafo
 no tee no annye wannom de. Se e, ode
 ma me ne no, na kyere se oho wya, na
 mafa. (Hoo) Enti, abusuafo no keka
 nsem pii, na me dee mete a, ebiara ni
 ho a, mede ye asem. (Nho) Ehee. Enti
 ebaa se me papa kaa saa na stee. Na
 maame no keka eho asem. Na abusua-
 fo no aka bi ama ats nadwenem se,
 wanno keka eho nsem, se aden nti na
 efie wei, South fie, na ode ma me ne
 no, ne ade ade ne ade ade. Enti na
 ats me maame no tixim. Enti 92
 December no, (Nho) 92 December no,
 (Nho) 92 December no, Enna ebaa se,
 me maame se, se ode dan no ama yen
 dee a, (ahaa) zbetu nsa agu so. (ahaa)

owo nnooma bebre, na,
 akak

Na kyere se ne wofaase no a oho nso te
 fie ho no aye dan no, oho nso so, shiara
 te mu bi. Enna wakwesa edin no na
 odo me maame^{no} din aye. Yen mmienu din,
 enti "time" biara na aka. Enti time biara
 na aka, enna na mise ennye hwee. Se
 "plot" koraa na odo maa yen a, ennye
 hwee. Nyame boa a ebia yebes. Woahumi?
 Enti, 92 December no a yekhyiaa abusuafos
 no, me Papa nnamfofo mmienu, enna me
 maame nso ne nuanom ka ne ho, enna me
 wuru enne adofonom kakra, yekshyiaee,
 yekakaa nsem no wiece, na kyere
 se me maame nuanom no, se woomo
 aprukusu prukusu. Mennim woomo tisim
 asem. Se woomo apu boro bi agu maame
 no tisim. (Wo maame no?) Ehee. Enti
 yekaa asem ne nyinaa wiece no;
 yetuu nra guu so, yee biabiara wiece
 no, enna yeyee ayi kakra. Enti mebisa
 me maame nuanom no, na woomo se eye.
 Enti me meye akwadaa madwene
 mu nso. Enti me mennim hwee. Se ?
 na woomo yekaa ne nyinaa na woomo
 ahiasem paa. (Nge) Na kyere se agya
 mennim se ma na yeamma no anwo a,
 swoo baako a yeaku no yi a, (hoo)
 oho nso so, shiye banima ama yeanya
 ne nnooma. Enti eyes saa no, afei
 yekaa nsem no wiece a yeyee se
 yebesore no, na me maame se, asem
 yi dee, akwadaa yi medo no paa, se
 me koraa meye agyapadee a, anka 1

mema ne bi. Na se anka ente saa de e a,
 anka ofiri ne kurum nko, na me nso
 mefiri me kurum nko. Anka mempene.
 (Ahaa) Se woaluuu? (BRIEF INTERRUPTION)
 Ente saa anka ofiri ne kurum. Na me nso
 mefiri me kurum nko. Anka mempene.
 Wo ne nuanom anim. Na aka saa no
 eye me ya, se ne nuanom anim no
 wayi me ama. (Hoo) Efise me ne wo
 nyinaa aye baako, a asem a wo nua-
 nom ka nyinaa yete, nanso yemfa nye
 asem. Na enne no, aba no saa na woaka
 no wo nuanom anim a; enti mesoree.
 Yekaa asem no wilee ara na meka
 kyeree mpaninfor no se mewo asem,
 (nhaa) meka. Enti mesuue. Me Papa
 koraa suue. (Hoo) Na mese oh, medee
 menim se me maame ne no, mo nyinaa
 enna moatete me. Menim me maame.
 Enti me mmom no, mentia biribiara
 se anka me ne wo bepe biribi. (nhaa)
 Na me mmom na mese Awurade se,
 anka mpo, menya sika bi, na me koraa,
 metumi aye biribi ahye wanuonyam.
 Se "plot" koraa na jde maa yen a,
 ebia metumi asi biribi de ahye wa-
 nuonyam. Me dee me ne wo nri biribiara
 epere. (Nhaa) Na eye me ya se, me
 maame no aka no nri na anim se
 mefiri baabi nko, na ano nso firi baabi
 nko. (Hoo) Efise, mede me da enne me
 biribiara ama no. Enti mesuu, na me
 Papa nso suu. (Aa) Enti yen dee.

yekerekaa ne saa wizee na yesoree,
 minim deen? Se na "spiritually" no, na
 woomo pe se, yeyi me ne me mma fiio
 ho. (Aare) (Na kyere se "property" biara
 mma wo ho) Ahaa. Enti Ophilia, asore
 dan mu na yaree kaa no a, yese
 "meningitis" oso deen. (Hoo) Nserem
 yaree no a eku nriipa no, Ana Ennye
 em a, ana Ennye em a? (Ee, eserem
 yaree bi no.) Na kyere se eye wuo
 ankasa. (Ahaa) Na eye Nyame na yewo
 no enti, igyee yen. Enti mewa ho
 nyinaa na me nso so, mewa saa "problem"
 no; yaree no, enni me ha, na enni me
 ha, na enni me ha. Nanso ^{mekuna} "spiritually"
 no, meyare. (Ahaa) Afe baako. Ennye
 aduro biara na egyee me. Ennye bi-
 biara na egyee me. Eye mpaabo. Eye
 mpaabo paa, emu ye den. Adifonom.
 Kyere se biara nim sedee motee. Na
 wotakuu se, masasa "within a short
 time" no, ne sedee ari aye no a, na
 kyere se eye nahometee na ibi
 mpaee. Enti me Papa tee asem na
 wo aburokyire ho na annye ne nwanwa.
 Saa da no, adee no a esue no, znyaa
 adwene foforo, (ahaa) ewo ne tiri
 mu. (Nge) Enti stee se yese woba no
 zyare sei ne sei ne sei, na woamma
 a, wommeto no. A ampa zho nso so,
 daee biara a zbeso no, ebia na
 zkwisi funu. (Hoo) Ebia na yede
 funu ato kar mu na yede safoa

ama no, se gye ksee no. Enti stee no
 ehs ara na odi mmirika. "Time" a na
 ese se zba na ensore. Zbaeee a
 zbehunuu me nso so no, ampa zhunuu
 se, masere. (Nho) Ennye saa na metee.
 Enti ehaa no yie, na ise wo dee twen.
 Maba. Biribiara nsi. Zbiara ntumi
 nye wo hwee. Ino nso nye Catholic.
 Intumi mfa ne ho nsi ho dee, na
 mpaabs dee ennes yebaes yi, (he, he.)
 Enti ne nyinaa mu nkamfua Nyame
 yee adom, enna wei nyinaa yaree na
 ksee. Enti yaree no ksee sei pe,
 enna mebaa mpaee ara a na mehunuu
 se afei dee Nyame abue kwan, na
 meka kyeree ne se, sedee adee no tee
 na, edin na, tua me din firi mu. Edeh
 no, yi me din firimu. (Na omfa wo
 maame nye) Ehee. Afei emfa me ne
 ne din ennye biribiara. Afei "store"
 no kora, me ne no nye mmo mu.
 Enti aha sei na, fa ma me. (Ahaa)
 Na me nso menye me dee. Enti mekae,
 ara na ise mate. fa. Enti seesei
 no, ise wo dee to wo bo. Mehyee da
 koo ne nkyen ko ne no kasaree; se
 mesere no, mepa ne kyew, mma ennye
 biribiara a, ebeha me, na ebeha
 zbi. Enti innye saa adee no.
 Na ise wo dee to wo bo. Enti nanra
 yi ara makumu se, waye "will"
 foforo, ("oh fine") aji biribiara afiri
 mu. Ino na onnim no saa. Enti ebaa!

ne saa no, na wahu. Enti eno mu no
 koraa, enam so ama Nyame abue kwan
 ama me, ama saa kwan no aye no
 m'fara. Enti na emaa saa "store" no
 a bedi me nsa no. (Ei) (Yeda
 Nyame ase) (Woo aha wo paa)
 He he, he. (Na yere panin no, dee
 ste apata mu wo duwan no, zha
 wo te se wo maame dee no?) Aha.
 Ino dee zha me. Se no dee zu
 ne "part". Ohim se me nso meye;
 zye me me Papa. (Aha) Enti me Papa
 adee dee ontumi n-"seize" me ho.
 (Aha) Ehee na wei no na, ne "family"
 no mpe se me-join no. (Aha) Na
 kyere se owu a, ne biribiara beba
 me ne mma ho. (Ampa) Aha. (Na aye
 ne dea. Wose ne ba baako na zhu
 apata nom nso ana?) Aane me maame
 no na meka nasem. (Aha) Na
 seesei no afa eno, na menso mafa
 wei. Ma-"seperate" me ho. Mempo se
 me ne no beye biribiara abo mu.
 (Nho) "Because of the family" no.
 (Aane) Aha. Enti na mekaee Papa
 no se fa na fa ye wo dee, na wo nso
 fa hwe wo mma. (Nho) (Na wo papa
 yere panin no, wo ne no ka ana wo
 ne no ko ntakwa?) Oh dabi.
 Yeye baako. (Nho) Yen nyinaa ye
 baako. Papa no ska ne mma nyinaa
 bo mu. Enti yen nyinaa, biribiara
 nri ho. (Asem nri mu) Nho yen)

nyinaa yeye baako. (Eii eye me se
 woabre) Oh memmerere. Se aduwama
 na yeye. (Na baako. Asem baako
 na woka wase, "store" no eye kyen
 efie, meps se woka no biom na mete
 asee.) He, he, he, he. He, he, he, he. (Wose
 "store" no eye kyen fie.) Eye kyen
 fie. (Hoo) "In the sense" se, efie des
 woahune, wase, (who) wobeda mu
 nko ara. (Aame) Woahune? "store" no
 nso so, wode beye aduwama wobetumi
 de asi fie ne bi. (Ahaa) (Enti ebeye
 "double") Woahune? Wobetumi de aye
 "investments" bebree. (Nho) Mmarima
 no a wosom wo yen "store" ko na a
 maka se woso gye nrosma fini
 "factory" no, (ahaa), abinom a dan
 "five, six, ten". (aha) Ne nyinaa ye "store"
 no na ede baee. (Aha) Enti se nipa
 koros kye wo fie a, efie wobetena mu,
 wode bema ahae koraa a bosome
 kakraa bi na wobegye. Enso wo di.
 (Nho) "store" no nso no, wobetumi
 de asi fie ne bi. (Nho) Ede asi
 bi aka ho, de ape "store" no bi nso so,
 asan aka ho. Enti na mekaa sae
 no. (Aame) (Yoo ennee, yeda ase paa)
 Yoo. (Wesi nyinaa anka wode)

END OF 41B